

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 115 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av Parisavtalen
av 12. desember 2015 under
FNs rammekonvensjon om klimaendring
av 9. mai 1992

Innhold

1	Innledning og bakgrunn	5	9	Vurdering av hvorfor Norge anbefales å bli part til avtalen	19
2	Hovedelementer i avtalen	7			
3	Nye folkerettslige forpliktelser	11	10	Forholdet til norsk rett/nasjonal oppfølging	20
4	Norges nasjonalt fastsatte bidrag	13	11	Forbehold	20
5	Nærmere om de enkelte bestemmelser i avtalen	13	12	Tilrådning	20
6	Fremtidige mandater og arbeidsprosesser	17		Forslag til vedtak om samtykke til ratifikasjon av Parisavtalen av 12. desember 2015 under FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992	21
7	Vurdering av avtalen for Norge	18			
8	Økonomiske og administrative konsekvenser	18			
				Vedlegg	
			1	Paris Agreement.....	22
			1	Parisavtalen.....	22

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 115 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til ratifikasjon av Parisavtalen av 12. desember 2015 under FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 29. april 2016,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Innledning og bakgrunn

Klimaforskningen er klar, og virkningene av klimaendringene er i økende grad synlige og følbare. Klimaendringer truer livsgrunnlaget for fremtidige generasjoner over hele verden. Utfordringene er sammensatte. Klimaendringene er en global utfordring som krever internasjonalt samarbeid.

I desember 2015 vedtok partskonferansen under FNs klimakonvensjon Parisavtalen med tilhørende beslutninger. Parisavtalen og dens beslutninger markerer et vendepunkt for internasjonalt samarbeid på klimaområdet. Avtalen bygger på og videreutvikler det eksisterende internasjonale rammeverket på klimaområdet, og styrker gjennomføringen av FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992 (FNs klimakonvensjon). Både folkerettslig og politisk representerer avtalen, sammen med klimakonvensjonen, et solid rammeverk for fremtidig global klimainnsats. Som i FNs klimakonvensjon vil partene i Parisavtalen være stater og regionale organisasjoner for økonomisk integrasjon.

Parisavtalen er ikke tidsbegrenset og er den første klimaavtalen som etablerer juridisk bindende forpliktelser for alle parter om at de skal ha nasjonalt fastsatte bidrag som skal meldes inn

hvert femte år. De nasjonalt fastsatte bidragene skal inkludere utslippsreduksjoner, og partene kan også inkludere tiltak for klimatilpasning, klimafinansiering, kapasitetsbygging og teknologiutvikling og -overføring. Avtalen etablerer også en juridisk bindende forpliktelse om at alle parter skal gjennomføre nasjonale tiltak for å følge opp disse nasjonalt fastsatte bidragene. Nasjonale bidrag kan gjennomføres både med innenlandske tiltak og ved frivillig samarbeid med andre parter, for eksempel i form av overføring av utslippsreduksjoner. Avtalen oppretter et styrket måle- og rapporteringssystem for tiltak og støtte der hver part skal gi informasjon om utslipp og opptak av klimagasser (nasjonalt regnskap) og informasjon om gjennomføring og oppnåelse av sine nasjonalt fastsatte bidrag til utslippsreduksjoner.

Avtalen inneholder også bestemmelser om at innsatsen til alle parter vil utgjøre en progresjon over tid. Den sier også at utviklingsland skal motta støtte til gjennomføringen av de nasjonalt fastsatte bidragene og erkjenner at økt støtte vil muliggjøre økte ambisjoner.

Når Parisavtalen trer i kraft, vil den bli en juridisk bindende avtale under FNs klimakonvensjon. Klimakonvensjonen er det sentrale rammeverket for globalt samarbeid for å begrense klimaendringer og styrke tilpasning til et klima i endring.

Det endelige målet med klimakonvensjon er å oppnå stabilisering i konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren på et nivå som vil forhindre farlig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet.

Klimakonvensjonen inneholder ikke tallfestede, tidsbestemte utslippsforpliktelser for de enkelte partene, men forplikter partene til å sende inn informasjon om sine utslipp av klimagasser og oppfordrer partene til å ta hensyn til klimaet i sine nasjonale prosesser. Konvensjonen etablerer et skille mellom industriland og utviklingsland gjennom et eget vedlegg I. Den inneholder i tillegg ytterligere og mer spesifikke forpliktelser for industrilandene, blant annet for rapportering, utslippsbegrensninger og utvikling av nasjonale virkemidler og tiltak.

Partskonferansen er øverste besluttede organ under klimakonvensjonen, og har til nå hatt årlige møter. På den første partskonferansen i 1995 ble det erkjent at forpliktelsene under konvensjonen ikke var tilstrekkelige til å nå konvensjonens endelige mål. Det ble derfor vedtatt å igangsette forhandlinger om en ny avtale under forutsetning av at dette ikke skulle føre til nye forpliktelser for utviklingslandene.

Som et resultat av denne prosessen ble Kyotoprotokollen vedtatt 11. desember 1997. Kyotoprotokollen er en juridisk bindende avtale under klimakonvensjonen. Den har et omfattende system for fleksibel gjennomføring og overholdelse av utslippsforpliktelsene. Kyotoprotokollen trådte i kraft i 2005, og etablerte tallfestede utslippsforpliktelser for perioden 2008–2012 for rundt førti parter som den gang ble klassifisert som industriland. Disse er listet opp i vedlegg B til protokollen, etter de samme hovedlinjer som konvensjonens vedlegg I. Fremvoksende økonomier som Kina, India og Brasil har ikke utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen.

Kyotoprotokollen er bygget på en statisk tdeling mellom partene som ikke reflekterer at lands klimagassutslipp og evne til å håndtere disse, endres over tid. Da Kyotoprotokollen ble vedtatt i 1997, sto de utviklede landene for mer enn halvparten av de globale klimagassutslippene. Nå står denne gruppen land for om lag en tredel av verdens klimagassutslipp. Kyotoprotokollens andre forpliktelsesperiode (2013–2020) ble vedtatt på partskonferansen i Doha i 2012. Utslippsforpliktelsene for 2013–2020 omfatter 37 land og EU, som står for kun 10–13 prosent av de globale samlede utslippene. Per 7. april 2016 var endringene fra Doha ratifisert av 61 land inklusive Norge, som ratifiserte 12. juni 2014. Det kreves 144 ratifikasjoner for at endringene skal tre i kraft.

Veksten i de globale klimagassutslippene har de siste årene hovedsakelig funnet sted i utviklingsland. Utviklingslandenes klimagassutslipp utgjør nå om lag to tredeler av de globale utslippene. Dersom klimakonvensjonens langsiktige mål skal nås, vil det være nødvendig å myke opp den rigide tdelingen som følger av konvensjonen og Kyotoprotokollen, slik at alle land stiller opp med sine bidrag i en mer global avtale.

På partskonferansen for klimakonvensjonen i Durban i 2011 ble det enighet om et mandat for å forhandle en protokoll, et annet juridisk instrument eller et omforent juridisk bindende resultat som skulle omfatte alle land (Durban-mandatet). Det var også enighet om at den nye avtalen skulle være ferdig forhandlet i 2015 og tre i kraft fra 2020. Kyotoprotokollen er ikke tidsbegrenset, men dens andre forpliktelsesperiode utgår i 2020. Det er derfor uvisst hvilken rolle Kyotoprotokollen vil ha etter 2020.

Forhandlingene under Durban-mandatet startet i 2012 og ble avsluttet 12. desember 2015 med vedtaket av Parisavtalen. Den vil tre i kraft når minst 55 parter som til sammen står for minst 55 prosent av de totale globale klimagassutslippene har ratifisert eller på annen måte tiltrådt avtalen.

Ett av de mest grunnleggende elementene i Parisavtalen er at den gir hver part ansvaret for å fastsette sine nasjonale bidrag. Den legger også opp til et system hvor partene må vurdere sine nasjonale bidrag og oppdatere eller fornye disse regelmessig i tråd med avtalens krav og prinsippene om at nye bidrag vil utgjøre progresjon og høyest mulige ambisjon. Der Kyotoprotokollen fastslår prosentvise mål om utslippsreduksjoner for industriland, pålegger Parisavtalen alle parter å utarbeide, melde inn og oppdatere nasjonalt fastsatte bidrag som kan inkludere ulike former for mål eller tiltak for utslippsreduksjoner. Partene er ikke juridisk bundet til å gjennomføre bidragene, men partene skal gjennomføre nasjonale tiltak for å redusere klimagassutslippene med sikte på å nå målene i sine bidrag. Avtalen legger til rette for samarbeid mellom land om gjennomføring av de nasjonalt nasjonal fastsatte bidrag, inkludert utslippsreduksjoner.

Parisavtalen ble åpnet for undertegning i New York den 22. april 2016 og undertegnet av Norge samme dag.

Parisavtalen antas å være av særlig stor viktighet slik at Stortingets samtykke til ratifikasjon er nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 annet ledd.

Avtalen i engelsk originaltekst, med oversettelse til norsk, følger som trykt vedlegg til proposisjonen.

2 Hovedelementer i avtalen

Oppsummering

Det overordnede motivet for Parisavtalen er å styrke det globale samarbeidet på klimaområdet og gjennomføringen av klimakonvensjonen. Den skal føre til en forsterket innsats mot klimaendringer for å forhindre farlig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet. Avtalen etablerer både juridisk bindende forpliktelser og politiske føringer. Den er ikke tidsbegrenset og legger opp til at partene øker innsatsen over tid.

Avtalen består av bestemmelser for blant annet utslippsreduksjoner, klimatilpasning og støtte til utviklingsland for omstillingen til lavutslippsutvikling. På hvert av disse tre områdene etablerer avtalen langsiktige mål samt mer detaljerte bestemmelser. Andre viktige elementer inkluderer etableringen av en ny markedsbasert mekanisme, samarbeid for gjennomføring av nasjonalt fastsatte bidrag, samt rapportering av tiltak og støtte. Avtalen inkluderer også en egen bestemmelse om gjennomføring og støtte til å redusere klimagassutslipp fra avskoging og skogforringelse (REDD+) gjennom det etablerte rammeverket for dette under konvensjonen. Alle parter oppfordres også til å lage langsiktige lavutslippsstrategier.

Avtalen etablerer for første gang juridisk bindende forpliktelser om at alle parter skal melde inn nasjonalt fastsatte bidrag hvert femte år, og at partene vil gjøre dette i tråd med prinsippene om progresjon og høyest mulige ambisjon. Partene er også forpliktet til å rapportere om sine utslipp og gjennomføring og oppnåelse av sine utslippsbidrag. En ekspertbasert etterlevelseskomité er opprettet med hensikt å tilrettelegge for etterlevelse av forpliktelsene.

En viktig faktor for å sikre global deltakelse var å basere Parisavtalen på nasjonalt fastsatte bidrag. Dette betyr at hver enkelt part selv bestemmer hvilke bidrag de vil melde inn og ambisjonsnivået for bidragene. Før Paris var alle land oppfordret til å sende inn sine foreløpige nasjonalt fastsatte bidrag. Alle de nasjonalt fastsatte bidragene som er innmeldt hittil, inneholder tiltak, mål eller planer for begrensinger i klimagassutslipp i en eller annen form. Flere land har sendt inn betingede bidrag eller vektlegger at høyere ambisjoner kan oppnås ved tilgang til fleksible markedsbaserte mekanismer, klimafinansiering, teknologioverføring eller kapasitetsbygging. Svært mange utviklingsland har også meldt inn bidrag som omhandler klimatilpasning.

Mange utviklingsland har også lagt inn betingede bidrag, der det gjøres klart at gjennomføring av bidragene er helt eller delvis avhengig av internasjonal støtte. Avtalen og beslutningen legger opp til økt innsats over tid, hvor bidragene skal meldes inn eller oppdateres hvert femte år. Suksessive bidrag vil utgjøre en progresjon ut fra gjeldende nasjonalt fastsatte bidrag og hvert lands høyeste mulig ambisjon.

Avtalen legger også opp til at alle parter skal delta i en felles gjennomgang for å vurdere kollektiv måloppnåelse. Partene skal se hen til resultatet fra denne gjennomgangen når de nasjonalt fastsatte bidragene bestemmes.

Beslutningsteksten

I tillegg til selve avtalen vedtok partskonferansen i Paris også en beslutningstekst, Parisbeslutningen. Parisbeslutningen vil være et viktig underlagsdokument for Parisavtalens bestemmelser. Beslutningen vil kunne endres gjennom beslutninger på fremtidige partskonferanser. Parisbeslutningen har et større detaljeringsnivå og beskriver for eksempel arbeidsprogram for tiden før Parisavtalen forventes å tre i kraft. Beslutningene beskriver dessuten elementer som ikke er en del av avtalen, slik som programmene for økt klimainnsats på kort sikt.

Proposisjonen omtaler i hovedsak Parisavtalen, men enkelte deler av Parisbeslutningen er også omtalt under de enkelte tema der det er nyttig for å belyse innholdet i Parisavtalen.

Formålet med avtalen

For å bedre gjennomføringen av klimakonvensjonen og dens målsetning, tar avtalen sikte på å styrke den globale responsen på trusselen som klimaendringene utgjør. Formålet inkluderer å

1. holde økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2°C sammenlignet med førindustrielt nivå og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5°C;
2. øke evnen til å tilpasse seg klimaendringene og fremme klimarobusthet og en lavutslippsutvikling, på en måte som ikke setter matproduksjonen i fare;
3. gjøre finansieringsstrømmer forenlige med en klimarobust lavutslippsutvikling.

Formålet skal nås på en måte som tar hensyn til bærekraftig utvikling og innsats for å utrydde fattigdom. Gjennomføringen skal også reflektere prinsippet om rettferdighet og prinsippet om

felles men differensiert ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.

Kollektivt utslippsmål

For å oppnå målet om begrenset temperaturøkning setter avtalen opp et *kollektivt* utslippsmål. Det går ut på at partene tar sikte på at de globale klimagassutslippene når toppunktet så hurtig som mulig og deretter at utslippene reduseres raskt, slik at det blir balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser i løpet av andre halvdel av dette århundret. Dette balansepunktet kan beskrives som klimanøytralitet.

Nasjonalt fastsatte bidrag

Avtalen etablerer også *individuelle* plikter for hvert enkelt land. Hver part skal utarbeide, melde inn og opprettholde suksessive nasjonalt fastsatte bidrag som den akter å realisere, og skal gjennomføre nasjonale tiltak for å redusere klimagassutslipp med sikte på å nå målene i bidragene. Avtalen oppstiller en plikt for alle land til å melde inn sine bidrag hvert femte år. Som følge av beslutningen oppfordres parter som har bidrag med femårshorisont, til å melde inn et nytt bidrag innen 2020 og deretter hvert femte år. Videre blir parter som har bidrag med tiårshorisont bedt om å melde inn eller oppdatere bidragene hvert femte år. De partene som allerede har meldt inn et nasjonalt fastsatte bidrag, oppfordres til å melde inn dette på nytt eller oppdatere dette innen 2020.

Avtalen viser til at partene skal vurdere om det skal fastsettes felles tidsrammer for bidragene på det første partsmøtet for Parisavtalen.

Hver part skal se hen til resultatet fra den globale gjennomgangen når de melder inn sine bidrag. Videre vil bidraget utgjøre en progresjon i forhold til det gjeldende bidraget og utgjøre hver parts høyest mulige ambisjon. Dette er viktige prinsipper som legger rammene for å øke de nasjonalt fastsatte bidragene over tid i pakt med formålet med avtalen.

Gjennomføringen av bidragene er ikke en forpliktelse, men partene er forpliktet til å gjennomføre nasjonale tiltak med sikte på å nå sine bidrag. Videre vil bestemmelsene i avtalen gi større åpenhet om hvordan partene følger opp sine innmeldte bidrag. Partene kan melde inn og gjennomføre sine bidrag i fellesskap, og de kan samarbeide om gjennomføringen gjennom markedsmekanismer uten noen forutgående avtale om dette.

Man har fått langt større global deltakelse ved å gå fra kun å ha individuelle tallfestede utslippsforpliktelser, slik som i Kyotoprotokollen, til å ha nasjonalt fastsatte bidrag. Dette kan styrke det globale samarbeidet om reduksjon i klimagassutslippene. De nasjonalt fastsatte bidragene skal inkludere utslippsreduksjoner, og partene kan også inkludere tiltak for klimatilpassning, klimafinansiering, kapasitetsbygging og teknologiutvikling og -overføring. Mange av de indikative nasjonalt fastsatte bidragene som ble spilt inn i forkant av partskonferansen i Paris, forutsetter at partene mottar støtte for å kunne oppfylle sine bidrag.

Av 196 parter til klimakonvensjonen har hittil 188 parter levert slike indikative nasjonalt fastsatte bidrag under Parisavtalen. Dette gjør at avtalen tegner til å få nær universell deltakelse dersom alle disse landene ratifiserer eller slutter seg til avtalen. EU-landene har levert et felles bidrag, slik at det til sammen er 160 individuelle bidrag.

Samlet omfatter bidragene land som står for nær hele verdens klimagassutslipp. Ikke alle land har inkludert alle utslippskilder eller alle kilder for opptak av klimagass i sine nasjonalt fastsatte bidrag. Klimagassutslippene fra internasjonal luftfart og sjøfart er ikke eksplisitt nevnt i Parisavtalen, men er omfattet av avtalens formål og kollektive utslippsmål. Arbeidet med å redusere utslippene fra disse sektorene vil kunne skje gjennom landenes samarbeid i henholdsvis Den internasjonale organisasjonen for sivil luftfart, ICAO, og Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen, IMO.

Parisavtalen oppfordrer også partene til å formulere og melde inn langsiktige lavutslippsstrategier, hvor partene tar hensyn til formålet med avtalen. Parisbeslutningen inviterer partene til å gjøre dette innen 2020.

Temperaturmålet

I Parisbeslutningen pekes det på at de innmeldte utslippsbidragene som forelå til partskonferansen i Paris langt fra er tilstrekkelige til at de globale klimagassutslippene vil ligge på et nivå i tråd med utslippsbaner som holder den gjennomsnittlige globale temperaturøkningen godt under 2°C sammenliknet med førindustrielt nivå, og hvor det tilstrebes å begrense oppvarmingen på 1,5°C.

De indikative nasjonalt fastsatte utslippsbidragene for 2025 og 2030 vil ifølge Parisbeslutningen gi utslippsreduksjoner som fører til utslipp av klimagasser i størrelsesorden 55 milliarder tonn

CO₂ ekvivalenter i 2030, sammenliknet med dagens nivå på om lag 50 milliarder. Dette er ikke tilstrekkelig for å nå avtalens formål. En utslippsutvikling i tråd med en temperaturøkning på mindre enn 2°C sammenliknet med førindustrielt nivå vil ifølge FNs klimapanel kreve at utslippene ikke overstiger om lag 40 milliarder tonn CO₂-ekvivalenter i 2030, basert på de mest kostnadseffektive scenarioene.

FNs klimapanel har gjennomført svært få modellberegninger for utviklingsbaner der global oppvarming kan begrenses ned mot 1,5°C. Dette er bakgrunnen for at det i Parisbeslutningen ble besluttet å invitere FNs klimapanel til å lage en spesialrapport som skal utgis i 2018. Rapporten skal gi informasjon om klimaendringene ved 1,5°C oppvarming og modellberegninger for utslippsbaner i tråd med dette.

Tilpasning

Parisavtalen legger også føringer for arbeidet med tilpasning til klimaendringene. Den fastsetter et *globalt mål* om å styrke tilpasningskapasitet og klimarobusthet samt å redusere sårbarhet overfor klimaendringer. Styrket tilpasning skal bidra til bærekraftig utvikling. Målet gjelder både nasjonalt tilpasningsarbeid og globalt samarbeid om tilpasning til klimaendringene.

Videre anerkjenner avtalen at det vil være nødvendig med støtte og samarbeid om tilpasningsarbeidet, særlig i de landene som er mest sårbare for klimaendringer. Det vises også til at partene bør styrke samarbeidet om tilpasning og bygge videre på rammeverket om tilpasning som ble vedtatt av partskonferansen i Cancún i 2010.

Avtalen pålegger partene en *individuell forpliktelse* til å ha planleggingsprosesser for å tilpasse seg klimaendringene og gjennomføre tilpasnings tiltak der det er hensiktsmessig.

Avtalen vektlegger at hver enkelt parts tilpasningsarbeid bør være nasjonalt styrt, ha en tilnærming som tar hensyn til begge kjønn, sørge for medvirkning og åpenhet og ta særlig hensyn til sårbare og utsatte grupper, lokalsamfunn og økosystemer. Videre skal tilpasningsarbeidet bygge på vitenskap og forskning og baseres på tradisjonell kunnskap, urfolkskunnskap og andre lokale kunnskapssystemer for å integrere hensynet til klimaendringene i alle relevante sosioøkonomiske og miljømessige planleggings- og beslutningsprosesser.

Tilpasning er også en integrert del av avtalens rapporteringssystem og den globale gjennomgangen.

Tap og skade

Under partskonferansen i Lima i 2014 ble partene enige om at resultatet fra partskonferansen i Paris skulle omfatte tap og skade som et ytterligere element i de tilfeller hvor tilpasning til klimaendringene ikke er nok.

Parisavtalen er den første klimaavtalen som omtaler tap og skade. Avtalen refererer til tap og skade i samsvar med vedtak fra tidligere partskonferanser. Det gjelder spesielt tilpasningsrammeverket, som ble vedtatt i 2010 i Cancún, og mekanismen for tap og skade, som ble etablert i 2013 i Warszawa.

Avtalen oppfordrer partene til å samarbeide om å redusere og håndtere tap og skade som følger av klimaendringene, herunder både ekstremværhendelser og de langsiktige effektene av klimaendringer. Avtalen viderefører Warszawamekanismen, den allerede etablerte mekanismen for tap og skade under tilpasningsrammeverket. Denne skal være mekanismen også for Parisavtalen.

Partene blir også oppfordret til å samarbeide om og legge til rette for økt forståelse, handling og støtte i arbeidet med tap og skade. Dette gjelder blant annet tidlig varslingssystemer, forebygging og beredskap, risikovurderinger og programmer, forsikringsordninger og ikke-økonomisk tap, og å styrke arbeidet med å fremme robuste samfunn, levesett og økosystemer.

Parisbeslutningen sier eksplisitt at artikkelen om tap og skade ikke gir grunnlag for ansvar, erstatning eller kompensasjon. Dette var et viktig premiss for at tap og skade ble akseptert som en egen artikkel i avtalen.

Finansiering

Avtalen pålegger industriland en plikt til å bistå utviklingsland med finansiering av utslippsreduserende tiltak og tilpasning, i tråd med industrilandenes eksisterende forpliktelser vedtatt under konvensjonen. Samtidig blir andre land oppfordret til å bidra med slik støtte på frivillig basis. Denne oppfordringen innebærer en forsiktig, men vesentlig, oppmyking av skillet mellom industriland og utviklingsland på finansieringsområdet. Avtalens finansieringsbestemmelser viser ikke direkte til klimakonvensjonen og dens vedlegg med lister over parter med ulike forpliktelser.

Videre heter det i avtalen at industrilandene bør fortsette å lede an i å mobilisere klimafinansiering fra flere kilder, instrumenter og kanaler som *en del* av en felles global innsats. Implisitt betyr dette at mobilisering av klimafinansiering er et delt, globalt

ansvar der industrilandene har et ansvar for å gå foran. Slik mobilisering av klimafinansiering bør representere progresjon utover tidligere innsats. Avtalen etablerer ikke en forpliktelse for hvert enkelt industriland til å styrke mobiliseringen over tid, men oppfordrer til at dette gjøres.

Videre bør en opptrapping av finansielle ressurser ta sikte på å oppnå en balansert fordeling mellom klimatilpasning og utslippsreduksjoner, i tråd med utviklingslandenes nasjonale prioriteringer. Særlig hensyn skal tas til de minst utviklede og mest sårbare landene.

Parisbeslutningen sier at industrilandene tar sikte på at det kollektive målet om mobilisering av USD 100 milliarder årlig skal fortsette til 2025, og at partsmøtet for Parisavtalen før den tid skal vedta et nytt tallfestet mål med USD 100 milliarder årlig som gulv.

Klimafinansiering er også en integrert del av avtalens rapporteringssystem og den globale gjennomgangen.

Kapasitetsbygging og teknologiutvikling og -overføring

Omtalen av kapasitetsbygging i avtalen er på et overordnet nivå og slår fast at det skal gjennomføres kapasitetsbyggende aktiviteter under Parisavtalen. Disse aktivitetene skal blant annet bidra til å styrke kapasiteten til utviklingslandene, slik at disse partene kan gjennomføre tiltak som bidrar til reduserte utslipp av klimagasser og klimatilpasning.

I beslutningen etableres den nye Pariskomiteen for kapasitetsbygging. Komiteen vil få i oppgave å lede og følge opp etableringen av en ny arbeidsplan som blant annet vil ta for seg hvordan man best kan øke synergieffekter og unngå duplisering av kapasitetsbyggingsaktiviteter som allerede foregår i eksisterende organer under klimakonvensjonen.

Det etableres en langsiktig visjon for teknologiutvikling og teknologioverføring. Det etableres også et nytt teknologirammeverk der betydningen av støtte til de ulike stadiene i teknologiutvikling og teknologioverføring, spesielt økt støtte til innovasjon, understrekes.

Kapasitetsbygging og teknologiutvikling og -overføring er også en del av avtalens rapporteringssystem og den globale gjennomgangen.

Rapportering

Avtalen etablerer et måle- og rapporteringssystem. Systemet omfatter alle parter, men skal ha innebygget fleksibilitet som tar hensyn til for-

skjeller i utviklingslandenes kapasitet. Det nye systemet skal bygge på og styrke det nåværende rapporteringssystemet.

Formålet med målings- og rapporteringssystemet er å bidra til forståelse av partenes tiltak i lys av målene som er satt for avtalen. Systemet er ment å gi oversikt over fremgang i gjennomføringen og oppnåelsen av partenes nasjonalt fastsatte bidrag til reduksjon av klimagassutslipp og tilpasningstiltak, samt gi åpenhet om og oversikt over støtte som gis og mottas under avtalen. Alle parter skal i rapporteringen gi informasjon om utslipp og opptak av klimagasser (nasjonalt regnskap) og informasjon om gjennomføring og oppnåelse av sine nasjonalt fastsatte bidrag til utslippsreduksjoner.

Partene skal også rapportere om klimatilpasningstiltak på en hensiktsmessig måte. Avtalen legger også opp til omfattende rapportering av støtte. Industriland skal rapportere om støtte som gis, og utviklingsland om behov og om mottatt støtte. Alle lands rapporter om utslipp og gjennomføring, og industrilandenes rapportering om støtte, skal gjennomgå en teknisk ekspertrevisjon og en tilretteleggende multilateral vurdering. Prosessen skal inkludere identifisering av kapasitetsbyggende tiltak for parter som trenger det. I Parisbeslutningen ble det vedtatt et eget program for å støtte utviklingslandene i deres gjennomføring av bestemmelsene.

Global gjennomgang

Det skal foretas regelmessige gjennomganger av partenes felles fremgang i retning av å oppfylle formålet med avtalen og å nå de kollektive målene for reduksjon av klimagassutslipp, tilpasning og støtte. Gjennomgangene skal gi partene anledning til å vurdere den kollektive fremgangen i retning av å oppnå formålet med avtalen. Når partene melder inn sine nasjonalt fastsatte bidrag skal de se hen til de periodiske, kollektive gjennomgangene. Gjennomgangene er også ment å styrke det internasjonale samarbeidet over tid.

En første dialog om partenes kollektive innsats for å redusere utslipp skal ifølge Parisbeslutningen finne sted i 2018. Avtalen sier at en fullstendig global gjennomgang skal skje i 2023 og hvert femte år deretter.

Mellomstatlig samarbeid om gjennomføring av nasjonalt fastsatte bidrag

Parisavtalen inneholder tre ulike elementer for samarbeid om gjennomføringen av nasjonalt fastsatte bidrag. Det første elementet anerkjenner at

parter kan samarbeide frivillig og slik gi rom for høyere ambisjonsnivå. Partene i slike samarbeid må godkjenne bruken av kvoteenheter eller andre «resultater» mot det nasjonale klimagassutslippsbidraget. I prinsippet kan land som ikke ønsker en mer aktiv rolle for FN la dette elementet romme alle former for samarbeid som finnes i dag, herunder kvoter, prosjekter og programmer og REDD+. Partsmøtet for Parisavtalen kan gi ytterligere regler for slikt samarbeid. Dette første elementet vil kunne bli en ramme som også rommer de to mer spesifikke elementene som omtales under.

Det andre elementet etablerer en markeds mekanisme under FNs klimakonvensjon/Parisavtalen som skal bidra til at utslippsreduksjoner i ett land kan overføres til andre land. Reduksjonen kan kun benyttes av ett land opp mot denne partens nasjonalt fastsatte bidrag. Partsmøtet for Parisavtalen skal på sitt første møte vedta regelverk, retningslinjer og prosedyrer for hvordan denne mekanismen skal iverksettes, samt sikre at en andel av provenyet fra aktiviteter under mekanismen går til å dekke administrative utgifter og til å støtte særlig sårbare utviklingsland. I dette arbeidet skal man blant annet trekke på erfaringer med eksisterende mekanismer under Kyotoprotokollen, som helt eller delvis kan bli videreført sammen med eventuelle nye konsepter.

Som et tredje element anerkjenner avtalen også betydningen av «integreerte, helhetlige og balanserte» ikke-markedsbaserte tilnæringer som ledd i å gjennomføre partenes bidrag. Disse kan omfatte utslippsreduksjoner, tilpasning, finansiering og teknologioverføring. Avtalen definerer et rammeverk for ikke-markedsbaserte tilnæringer for å fremme slikt samarbeid. Beslutningen til Parisavtalen etablerer et arbeidsprogram for å fremme slikt samarbeid.

Mellomstatlig samarbeid kunne ha fortsatt uten at temaet var blitt omtalt i avtalen. Omtalen i avtalen sikrer imidlertid at det ikke kan reises tvil om dette, og at det blir en prosess hvor det på noen felter må, og på andre kan, utformes felles regler for samarbeidet. En del av de reglene som vil være relevante, som å unngå dobbelttelling, vil trolig også bli omtalt i regelverket som skal sikre transparens i hvordan partene etterlever sine forpliktelser og sine nasjonalt fastsatte bidrag etter avtalen.

Skog og andre landarealer

Parisavtalen sier også at partene bør iverksette tiltak for å bevare lagrene av klimagasser og, der det

er hensiktsmessig, styrke disse. Dette gjelder alle økosystemer, herunder skog. Avtalens ordlyd om lagrene omfatter økosystemers evne til å ta opp og lagre karbon. Avtalen oppfordrer partene til å gjennomføre og støtte rammeverket for samarbeid om å redusere klimagassutslipp fra avskoging og skogferringelse i utviklingsland (REDD+) som er etablert under konvensjonen. Resultatbasert finansiering trekkes spesielt frem i denne sammenheng.

Avtalens fortale fremhever viktigheten av å bevare naturmangfold og økosystemenes integritet når det iverksettes tiltak for å håndtere klimaendringer.

Etterlevelse

Avtalen etablerer en mekanisme for gjennomføring og etterlevelse av avtalen. Etterlevelsesmekanismen skal være tilretteleggende og skal ikke medføre sanksjoner eller straffekonsekvenser. Mekanismen skal bestå av en etterlevelseskomité, og dens mandat skal utarbeides på det første partsmøtet for Parisavtalen.

3 Nye folkerettslige forpliktelser

Oppmykning av skillet mellom industriland og andre land

Avtalen skal gjennomføres slik at den reflekterer prinsippet om rettferdighet og prinsippet om felles, men differensiert ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter. Denne formuleringen stammer fra vedtaket fra partskonferansen i Lima i 2014 og åpner for en mer dynamisk forståelse av differensiering mellom industriland og andre parter enn det som følger av klimakonvensjonen. Den nye formuleringen tar blant annet hensyn til historiske, nåværende og fremtidige utslipp og andre nasjonale forhold. Parisavtalen benytter ikke vedlegg som skiller mellom industriland og andre parter slik Kyotoprotokollen gjør. Samtidig ligger Parisavtalen under klimakonvensjonen, og skillet mellom land som er definert i vedleggene til klimakonvensjonen, er ikke opphevet. For eksempel sier Parisavtalen at utviklingsland skal få støtte både til å gjennomføre sine utslippsreduksjons- og tilpassingsbidrag, og at støtte vil åpne for at de kan øke ambisjonsnivået ytterligere. Til tross for dette gir avtalen grunnlag for en betydelig oppmykning av skillet med hensyn til forpliktelsene ulike parter påtar seg.

Temperaturmålet

Det globale temperaturmålet i Parisavtalen er styrket i forhold til tidligere temperaturmål. Formuleringen i beslutningen fra partskonferansen i Cancún i 2010 anerkjente at det er viktig med raske tiltak for å redusere utslippene av klimagasser og holde temperaturøkningen under 2°C. Til sammenlikning er selve formålet med Parisavtalen at temperaturøkningen skal holdes *godt under* 2°C, og å tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5°C sammenliknet med førindustriell tid.

Cancún-beslutningene er heller ikke juridisk bindende, i motsetning til Parisavtalen. Temperaturmålet er et globalt, kollektivt formål med avtalen, og partene skal gjennomføre tiltak med sikte på å nå målene. Selv om denne typen kollektiv forpliktelse gir et stort tolkningsrom og handlingsrom for hvert enkelt partsland, vil et slikt mål gi føringer for alle enkeltland i arbeidet med å utforme nasjonalt fastsatte bidrag.

Nasjonalt fastsatte bidrag

Parisavtalen krever at alle parter skal utarbeide, melde inn og opprettholde nasjonalt fastsatte bidrag og melde inn disse hvert femte år fra 2020. Dette er et nytt element og vil gjelde for alle parter. Alle land ble oppfordret til å melde inn sine indikative nasjonale bidrag før partskonferansen i Paris. Norges bidrag er beskrevet i kapittel 4.

De nasjonalt fastsatte bidragene skal innmelde innen 2020.

Rapporteringskrav

Alle parter skal i rapporteringen gi informasjon om utslipp og opptak av klimagasser (nasjonalt regnskap) om gjennomføring og oppnåelse av sine nasjonalt fastsatte bidrag til utslippsreduksjoner. Dette kravet gjelder alle land og er nytt sammenlignet med dagens krav som kun gjelder industriland. Formålet med rammeverket for rapportering er blant annet å gi økt åpenhet og klar forståelse av hvilke tiltak partene gjennomfører for å nå sine nasjonalt fastsatte bidrag.

Parisavtalens system for måling og rapportering av nasjonalt fastsatte bidrag vil bygge på og forsterke det eksisterende rapporteringsregimet under klimakonvensjonen. Sammenliknet med klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen vil Parisavtalen legge til rette for større samordning av rapporteringskravene for alle parter. Samtidig

er det lagt opp til vesentlig fleksibilitet for å ta hensyn til landenes forskjellige kapasitet. Omleggingen vil derfor være størst for de parter som ikke tidligere har hatt særskilte rapporteringskrav etter klimakonvensjonen. Ettersom det nye systemet skal bygge på dagens system, kan enkelte sider av dagens rapporteringssystem under klimakonvensjonen påregnes å bli videreført i det nye systemet. I Parisbeslutningen står det at rapporteringen ikke skal skje sjeldnere enn på toårig basis. Reglene og utformingen av regelverket for måling og rapportering vil bli klarlagt nærmere gjennom fellesreglene som det første partsmøtet til Parisavtalen skal vedta.

For industriland som tidligere har hatt særskilte krav til rapportering under klimakonvensjonen, vil Parisavtalen trolig ikke medføre vesentlige nye krav om hyppigere rapporter, men vil kunne innebære økt rapportering på enkelte elementer. For eksempel vil det særlig for tilpasning være større fokus på langsiktige effekter av tiltak. Det nye rapporteringssystemet skal erstatte rapporteringen under klimakonvensjonen.

Finansiering

Avtalen inneholder ikke nye finansieringsforpliktelser for industrilandene utover den generelle forpliktelsen som industriland allerede har under klimakonvensjonen til å gi støtte til utviklingslandene. Avtalen slår imidlertid fast at mobilisering bør utgjøre en «progresjon» utover tidligere innsats. Finansieringsforpliktelsene under klimakonvensjonen har til nå vært kollektive, ikke individuelle. Avtalen sier at industrilandene fortsatt bør ta ledelsen i å mobilisere klimafinansiering, men at dette skal være som ledd i en felles global innsats, samt at mobiliseringen kan komme fra ulike kilder, instrumenter og kanaler.

Avtalen gir nytt innhold til rapporteringsforpliktelsene. Industrilandene er forpliktet til å levere oppdaterte planer annethvert år med beskrivelser av innretningen på klimafinansieringen, inkludert anslag over forventede ressurser som vil bli levert til utviklingslandene. Andre parter oppfordres til å levere slike planer på frivillig basis. Industrilandene er også forpliktet til å rapportere annethvert år om hva de har gitt og mobilisert av klimafinansiering til utviklingsland. Andre parter oppfordres til å rapportere om dette på frivillig basis. Hva denne rapporteringen skal inneholde blir et sentralt forhandlingsspørsmål i årene fremover.

Tilpasning

Avtalen gir ingen nye juridisk bindende forpliktelser, men styrker det eksisterende rammeverket for tilpasning ved at den etablerer et globalt mål for å styrke tilpasningskapasitet og klimarobusthet og redusere sårbarhet. Videre innfører avtalen en individuell plikt for alle parter til å delta i planlegging og iverksettelse av tiltak for å tilpasse seg klimaendringene der det er hensiktsmessig. Dessuten styrkes Cancún-rammeverket for tilpasning ved at det henvises til det i en juridisk bindende avtale. Rapporteringsforpliktelsene er ikke ment å utvides, men rapportering om tilpasning vil i noe større grad enn tidligere være fremadskuende.

Tap og skade

Tap og skade er omtalt i en egen artikkel i avtalen, men denne medfører ingen nye juridisk bindende forpliktelser. Parisbeslutningen gir rom for at arbeidsprogrammene for tap og skade kan gis et utvidet mandat og ber om at Warszawamekanismen for tap og skade innhenter informasjon og legger til rette for samarbeid om å utvikle forslag til metoder for å unngå, minimere og håndtere forflytning relatert til klimaendringer. Det at tap og skade har en selvstendig artikkel og ikke er en del av tilpasningsartikkelen, kan føre til at temaet får økt oppmerksomhet.

4 Norges nasjonalt fastsatte bidrag

Norge har meldt inn som et nasjonalt fastsatt bidrag et betinget mål om å redusere utslippene av klimagasser med minst 40 prosent i 2030 sammenliknet med nivået i 1990, jf. Meld. St. 13 (2014–2015) *Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU*. Norge er i dialog med EU om felles oppfyllelse av klimaforpliktelsen, og intensjonen om felles oppfyllelse ble formelt bekreftet på EUs miljørådsmøte i september 2015.

Norge deltar i EUs kvotesystem gjennom EØS-avtalen. Kvotesystemet setter et tak for de samlede klimagassutslippene som er omfattet av systemet. Dette taket vil bli gradvis redusert, og i 2030 vil utslippene være 43 prosent lavere enn nivået i 2005.

Felles oppfyllelse med EU betyr at også ikke-kvotepiktige utslipp vil bli inkludert i samarbeidet med EU. Regjeringen arbeider for at Norges mål for utslippsreduksjoner i ikke-kvotepiktig sektor¹ fastsettes på samme grunnlag som for EU-landene, og i størst mulig grad parallelt med EU-landene.

Det forutsettes at Norge får samme tilgang til fleksibilitet i gjennomføringen som EUs medlemsland.

EU-kommisjonen forventes å legge frem et forslag til EU-landenes nasjonale mål for ikke-kvotepiktig sektor til sommeren 2016. Endelig avtale mellom Norge og EU forventes først i 2017/2018, etter at EU har fastsatt relevant regelverk. Norge følger regelverksutviklingen nøye og gir innspill i relevante prosesser.

Dersom en felles løsning ikke fører frem, vil målet om minst 40 prosent utslippsreduksjon i 2030 sammenliknet med 1990 være Norges nasjonalt fastsatte bidrag til Parisavtalen. Dette målet er betinget av tilgang på fleksible mekanismer i avtalen og en godskrivning av Norges deltakelse i EUs kvotesystem som bidrag til å oppfylle vårt bidrag.

Parisavtalen åpner eksplisitt for at land og regionale organisasjoner som EU kan samarbeide om nasjonalt fastsatte bidrag. Norges intensjon om å gjennomføre bidraget sammen med EU legger ingen føringer på hvor raskt Norge kan ratifisere Parisavtalen.

5 Nærmere om de enkelte bestemmelser i avtalen

Fortalen omtaler blant annet koblingen til FNs klimakonvensjons formålsbestemmelse og prinsipper, herunder rettferdighetsprinsippet og prinsippet om felles, men differensiert ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter. Den anerkjenner behovet for en effektiv respons på klimaendringene basert på det beste tilgjengelige vitenskapelige grunnlag.

Fortalen anerkjenner de særskilte behovene og spesielle omstendighetene i utviklingslandene, særlig i de landene som er mest sårbare overfor effektene av klimaendringer.

Den trekker frem andre sentrale forpliktelser som må ivaretas, blant annet rettferdig omstilling av arbeidsstyrken og anstendig arbeid, menneskerettigheter, retten til helse, rett til utvikling, rettigheter for urfolk, lokalsamfunn, migranter og barn, likestilling og styrking av kvinners stilling samt rettferdighet mellom generasjoner.

Fortalen anerkjenner også betydningen av å bevare lagrene av klimagasser og der det er hensiktsmessig å styrke disse, og at det er viktig å sikre økosystemers integritet og bevaring av bio-

¹ De største utslippskildene i norsk ikke-kvotepiktig sektor er transport og jordbruk.

logisk mangfold når det iverksettes tiltak for å motvirke klimaendring.

Betydningen av samarbeid og sivilsamfunnets deltakelse i beslutningsprosesser, samt tilgang til informasjon, understrekes også.

Artikkel 1 inneholder definisjoner av enkelte begreper som benyttes i avtalen.

Artikkel 2 nr. 1 inneholder avtalens formål og fastslår at avtalen, for å bedre gjennomføringen av klimakonvensjonen og dens målsetting, tar sikte på å styrke den globale responsen på trusselen som klimaendringene utgjør, innenfor rammen av bærekraftig utvikling og innsats for å utrydde fattigdom, blant annet ved å:

- a. holde økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2 °C over førindustrielt nivå, og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 °C over førindustrielt nivå, i anerkjennelsen av at dette vil redusere risikoene og effektene forbundet med klimaendringer betydelig
- b. øke evnen til å tilpasse seg skadevirkningene av klimaendringene og fremme klimarobusthet og en lavutslippsutvikling av klimagasser, på en måte som ikke setter matproduksjonen i fare
- c. gjøre finansstrømmene forenlige med en bane mot lavutslipp av klimagasser og klimarobust utvikling

Artikkel 2 nr. 2 stadfester at iverksettelsen av avtalen skal gjenspeile rettferdighet og prinsippet om felles, men differensiert ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.

Artikkel 3 forplikter alle parter til å påta seg og melde inn ambisiøse innsatser som nærmere definert i artikkel 4 (utslippsreduksjoner), 7 (tilpassning til klimaendring), 9 (finansiering), 10 (teknologioverføring), 11 (kapasitetsbygging) og 13 (rapportering og verifisering) med sikte på å nå avtalens målsetning. Alle partenes innsats vil utgjøre en progresjon over tid, samtidig som det erkjennes at utviklingslandene trenger støtte for å kunne gjennomføre avtalen effektivt.

Artikkel 4 inneholder 19 underartikler, herunder hovedbestemmelsen om utslippsbidrag. I *artikkel 4 nr. 1* defineres et kollektivt utslippsmål for å kunne nå temperaturmålet i artikkel 2. Det kollektive utslippsmålet er at partene tar sikte på at de globale klimagassutslippene skal nå toppunktet snarest mulig, med en erkjennelse av at utviklingsland vil bruke lengre tid på å nå toppunktet. Partene tar deretter sikte på å foreta raske utslippsreduksjoner i samsvar med beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap, for å oppnå

en balanse mellom menneskeskapte utslipp fra kilder og opptak av klimagasser i andre halvpart av vårt århundre.

Videre skal alle parter ifølge *artikkel 4 nr. 2* utarbeide, melde inn og opprettholde suksessive nasjonalt fastsatte bidrag som de akter å realisere. Partene er også forpliktet til å gjennomføre nasjonale tiltak for å redusere klimagassutslipp med sikte på å nå målene med sine nasjonalt fastsatte bidrag.

I henhold til *artikkel 4 nr. 3* vil hver parts suksessive nasjonalt fastsatte bidrag utgjøre en progresjon ut over gjeldende nasjonale bidrag og være uttrykk for landenes høyest mulige ambisjon. Bidragene skal ta hensyn til landenes felles, men differensierte ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.

Det heter i *artikkel 4 nr. 4* at industrilandene bør fortsette å gå foran ved å sette seg absolutte mål for utslippsreduksjoner som dekker hele økonomien. Parter som er utviklingsland bør fortsette å øke sin innsats for reduserte klimagassutslipp, og de oppmuntres til over tid å gå i retning av utslippsreduksjons- eller begrensingsmål som dekker hele økonomien, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.

Det framgår av *artikkel 4 nr. 5* at utviklingsland skal gis støtte til gjennomføring av artikkel 4 i overenstemmelse med artikkel 9, 10 og 11 i avtalen.

Artikkel 4 nr. 9 fastsetter at alle parter skal melde inn sine nasjonalt fastsatte bidrag hvert femte år, og at de da skal se hen til resultatene fra de globale gjennomgangene, jf. artikkel 14. Artikkel 4 nr. 9 refererer også direkte til Parisbeslutningen. I beslutningen oppfordres parter som har meddelt et foreløpig bidrag fram mot 2025, å melde inn et nytt bidrag innen 2020 og gjøre tilsvarende hvert femte år deretter. Parter med et foreløpig bidrag fram mot 2030 bes om å melde inn eller oppdatere bidraget innen 2020 og gjøre tilsvarende hvert femte år deretter.

Gjennom henvisningen til Parisbeslutningen fremgår det at kravene til informasjon som skal følge de nasjonale målene, er de samme som ble vedtatt på partskonferansen i Lima i 2014 for de indikative nasjonale bidragene, men disse kravene kan revideres av partsmøtene til Parisavtalen.

I henhold til *artikkel 4 nr. 11* kan en part når som helst justere sitt eksisterende nasjonalt fastsatte bidrag med sikte på å øke sitt ambisjonsnivå i samsvar med veiledning vedtatt av partsmøtet for Parisavtalen.

Artikkel 4 nr. 13 har bestemmelser om bokføring. Det er krav om at partene redegjør for

utslipp og opptak sett i forhold til sine nasjonalt fastsatte bidrag.

Artikkel 4 nr. 16–18 har bestemmelser om felles oppfyllelse av nasjonalt fastsatte bidrag. Disse bestemmelsene baserer seg i stor grad på tilsvarende bestemmelser i Kyotoprotokollen, som har blitt brukt både av EU og av EU/Island sammen.

I *artikkel 4 nr. 19* oppfordres alle parter til å formulere og melde inn langsiktige lavutslippsstrategier.

Artikkel 5 nr. 1 sier at partene bør iverksette tiltak for å bevare og, der det er hensiktsmessig, styrke reservoarer og opptak av klimagasser. Dette inkluderer lagre i skog. *Artikkel 5 nr. 2* oppfordrer partene til å gjennomføre og støtte det eksisterende rammeverket av beslutninger vedtatt under konvensjonen for å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland, inkludert gjennom resultatbasert finansiering. Dette omfatter også bevaring, bærekraftig skogforvaltning, styrking av karbonlagrene i skog samt andre politikktilnæringer som integrerer utslippsreduksjoner og klimatilpasning. Samtidig bekreftes betydningen av å anvende positive virkemidler, der det er hensiktsmessig, for å oppnå andre miljø- og utviklingsgevinster.

Artikkel 6 har tre ulike elementer som omhandler samarbeid mellom parter om gjennomføringen av nasjonalt fastsatte bidrag. Teksten er utformet slik at den skal kunne romme både prosjekt-, program- og eventuelt sektorbasert samarbeid. *Artikkel 6 nr. 1* og *nr. 2* anerkjenner at parter frivillig samarbeider for å gjøre det mulig å ha høyere ambisjoner. Når samarbeidet involverer bruk av «internasjonalt overførte resultater fra reduserte utslipp» for å oppnå nasjonalt fastsatte bidrag, skal partene fremme bærekraftig utvikling og miljømessig integritet samt unngå dobbelttelling. *Artikkel 6 nr. 4* etablerer en ny markedsmekanisme for å bidra til utslippsreduksjoner og støtte bærekraftig utvikling. Denne underlegges myndigheten til og veiledning av partsmøtet for avtalen. I *artikkel 6 nr. 8* anerkjennes betydningen av at «integrerte, helhetlige og balanserte» ikke-markedsbaserte tilnæringer som medvirker til å gjennomføre partenes bidrag er tilgjengelig for partsstatene. Disse kan inkludere utslippsreduksjoner, tilpasning, finansiering og teknologioverføring. *Artikkel 6 nr. 9* definerer et rammeverk for å fremme slike tilnæringer.

Artikkel 7 omhandler tilpasning til klimaendringene og inneholder en rekke elementer som gir grunnlag for å styrke det globale tilpasningsarbeidet. Avtalen anerkjenner tilpasning som en utfordring alle land står overfor, og etable-

rer som et kollektivt mål å styrke tilpasningskapasiteten og klimarobustheten, samt å redusere sårbarheten overfor klimaendringer, sett i sammenheng med temperaturmålet i formålsparagrafen. Avtalen setter også et individuelt krav om at alle parter, der det er hensiktsmessig, skal ha planleggingsprosesser for å tilpasse seg klimaendringene og rapportere periodisk om tilpasningsarbeidet. Tilpasning skal også inngå i den globale gjennomgangen hvert femte år. Hensikten med en slik gjennomgang er at nasjonalt tilpasningsarbeid skal bli anerkjent, gi grunnlag for kompetansespredning mellom partene og styrke gjennomføringen av tilpasningstiltak. Avtalen legger til rette for at utviklingsland skal få støtte til gjennomføringen av sitt tilpasningsarbeid.

Artikkel 8 anerkjenner at det er viktig å unngå, minimalisere og håndtere tap og skade som følge av klimaendringer. Artikkelen sier videre at den internasjonale mekanismen for tap og skade, som ble opprettet i 2013, skal være den fungerende mekanismen for tap og skade også under avtalen. Bestemmelsen etablerer ikke erstatningsgrunnlag.

Artikkel 9 omhandler finansiering, og fastslår at industriland skal bistå utviklingsland med finansiering både for å redusere utslipp og for å gjennomføre klimatilpasning i tråd med eksisterende forpliktelser under konvensjonen. Videre sier avtalen at industrilandene bør fortsette å lede an i å mobilisere klimafinansiering fra flere kilder, instrumenter og kanaler som *en del* av en felles global innsats. Implisitt betyr dette at mobilisering av klimafinansiering er et delt, globalt ansvar der industrilandene har et ansvar for å gå foran. Slik mobilisering av klimafinansiering bør representere progresjon utover tidligere innsats. *Artikkel 9 nr. 4* fastslår at opptrappingen av bidragene av de finansielle ressursene skal sikte mot en balanse mellom klimatilpasning og utslippsreduksjoner i tråd med utviklingslandenes nasjonale prioriteringer, og at spesielle hensyn skal tas til de landene som er mest sårbare og har minst kapasitet. *Artikkel 9 nr. 5* pålegger industrilandene til å levere oppdatert informasjon annethvert år for klimafinansiering. Andre parter som bidrar med ressurser, oppfordres til å melde inn slik informasjon på frivillig basis. *Artikkel 9 nr. 7* omhandler rapporteringsforpliktelser og slår fast at industriland skal rapportere om hva de har gitt og mobilisert av klimafinansiering. Andre parter oppfordres til å rapportere på frivillig basis.

Artikkel 10 legger frem en langsiktig visjon om fullt ut å realisere utvikling og overføring av teknologi for å forbedre robustheten mot klima-

endringer og redusere utslippene av klimagasser. Konvensjonens teknologimekanisme skal betjene avtalen. Artikkelen etablerer også et nytt teknologirammerverk, og understreker betydningen av støtte til de ulike stadiene i teknologiutvikling og teknologioverføring, spesielt støtte til innovasjon.

Artikkel 11 slår fast at kapasitetsbyggende aktiviteter under avtalen bør bidra til å styrke kapasiteten til utviklingslandene, særlig de mest sårbare, slik at de kan gjennomføre tiltak som bidrar til blant annet klimatilpasning og reduserte utslipp av klimagasser. Artikkelen pålegger partene som bidrar til kapasitetsbyggingsaktiviteter å rapportere jevnlig om disse aktivitetene. Avtalen fastslår at det skal etableres nye institusjoner for å styrke det internasjonale samarbeidet og støtten til kapasitetsbygging som gis til utviklingsland.

Artikkel 12 slår fast at partene, der det er hensiktsmessig, skal samarbeide om å styrke utdanning, opplæring og allmenn kunnskap om klimaendringer, samt øke allmennhetens tilgang til klimainformasjon og tilrettelegge for sivilsamfunnets deltakelse.

Artikkel 13 etablerer et styrket måle- og rapporteringssystem for tiltak og støtte. Systemet omfatter alle parter, men skal ha innebygget fleksibilitet som tar hensyn til forskjeller i utviklingslandenes kapasitet. Det nye systemet skal bygge på og styrke det nåværende rapporteringssystemet. Alle parters rapporter skal inneholde utslippsregnskap og informasjon om gjennomføring og oppnåelse av bidrag, og rapportene skal underkastes en teknisk revisjon. I hvor stor grad det nye systemet vil bygge på dagens system, vil bli bedre klarlagt gjennom de nærmere fellesreglene som det første partsmøtet til Parisavtalen skal vedta.

Artikkel 14 fastslår at partsmøtet til Parisavtalen periodisk skal vurdere gjennomføringen av avtalen og kollektiv fremgang mot de langsiktige målene i avtalen. Vurderingen skal dekke både utslippsreduksjoner, klimatilpasning og støtte (klimafinansiering, kapasitetsbygging, teknologiutvikling og teknologioverføring) på et rettferdig og vitenskapelig grunnlag. Gjennomgangen skal kartlegge utviklingen av tiltak og støtte under avtalen, samt internasjonalt samarbeid, og derigjennom bidra med kunnskapsgrunnlag for partenes utvikling av nye nasjonale bidrag. Slike gjennomganger skal gjennomføres hvert femte år, den første i 2023. Ifølge Parisbeslutningen skal det i 2018 gjennomføres en dialog med en gjennomgang av partenes felles innsats for det kollektive utslippsmålet i avtalens artikkel 4 nr. 1. Partene skal se hen til resultatet av den globale gjennomgangen når de skal oppdatere og forbedre sine til-

tak og sin støtte, og når de skal styrke det internasjonale samarbeidet for klimatiltak.

Artikkel 15 etablerer en mekanisme som skal tilrettelegge for gjennomføring og etterlevelse av avtalen. Mekanismen skal bestå av en ekspertbasert komité. Ifølge paragraf 103 i Parisbeslutningen skal komiteen ha tolv medlemmer med relevant kompetanse. Komiteen skal settes sammen på grunnlag av rettferdig global representasjon, med to medlemmer fra hver av de fem regionale gruppene i FN-systemet, ett medlem fra de små øystatene og ett medlem fra de minst utviklede landene. Samtidig skal det ved sammensetning av komiteen tas hensyn til likestilling. Videre detaljer for komiteens arbeid må fastsettes i etterfølgende beslutninger.

Artiklene 16–29 utgjør avtalens sluttbestemmelser, og setter organisatoriske og juridiske rammer for avtalen. *Artikkel 16–18* bestemmer at klimakonvensjonens øverste organer også skal fungere som avtalens øverste organer. *Artikkel 19* sier at øvrige institusjonelle enheter etablert av eller under Klimakonvensjonen kun skal betjene den nye avtalen dersom dette besluttes av partsmøtet for Parisavtalen.

Artikkel 20 bestemmer at avtalen skal være åpen for undertegning i perioden 22. april 2016 til 21. april 2017, med mulighet for etterfølgende tiltrødelse. Avtalen er gjenstand for etterfølgende ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning. Avtalen er åpen for tiltrødelse fra dagen etter siste dato for undertegning. Det følger av artikkel 20 at dersom en regional organisasjon for økonomisk integrasjon blir part til avtalen, vil organisasjonen være bundet av alle forpliktelser etter protokollen, selv om en eller flere av organisasjonens medlemsstater ikke er part. Hvis medlemsstater til organisasjonen også er part i avtalen skal organisasjonen og dens medlemsstater avgjøre deres respektive ansvar for oppfyllelse av deres forpliktelser i henhold til avtalen. Det europeiske fellesskap har gitt tydelige signaler om sin intensjon om å være part i avtalen i likhet med dens medlemsstater. Slike organisasjoner skal tilkjenne rekkevidden av sin kompetanse i anliggender som styres av avtalen i sine ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltrødelsesdokumenter.

Artikkel 21 fastslår at avtalen skal tre i kraft på den trettiende dagen etter at minst 55 parter til konvensjonen, som til sammen står for minst 55 prosent av de estimerte globale klimagassutslippene, har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltrødelsesdokumenter. Den globale utslippsmengden for dette formålet blir kalkulert på grunnlag av partenes

siste egenrapportering før eller på dagen da avtalen ble vedtatt (12. desember 2015). Dokument som deponeres av en regional organisasjon for økonomisk integrasjon skal i denne forbindelse ikke regnes i tillegg til dem som er deponert av medlemsstatene i denne organisasjonen.

Artikkel 22–24 fastslår at avtalens bestemmelser om endringer av avtalen, vedlegg og tvisteløsning gjelder tilsvarende med nødvendige tilpasninger for avtalen. *Artikkel 25* bestemmer at hver part har én stemme. *Artikkel 26* fastslår at FNs generalsekretær er depositar for avtalen, og *artikkel 27* forbyr reservasjoner. *Artikkel 28* fastslår at en part kan tre ut av avtalen tidligst tre år etter at avtalen har trådt i kraft for vedkommende part. Enhver uttreden skal tre i kraft ett år etter den dato meddelelsen om uttreden ble mottatt av depositaren, eller på den etterfølgende dato som er fastsatt i meddelelsen om uttreden. *Artikkel 29* fastslår at avtalens versjoner på arabisk, kinesisk, engelsk, fransk, russisk og spansk alle har samme gyldighet.

6 Fremtidige mandater og arbeidsprosesser

Mandater

Avtalen fastsetter de overordnede rammene for det internasjonale samarbeidet på klimaområdet. Det er imidlertid et behov for å konkretisere det nærmere innholdet i mange av bestemmelsene. Avtalen og beslutningene nedfeller derfor en rekke mandater til arbeidsprogrammer som vil bli nærmere bestemt på fremtidige partskonferanser, herunder

- retningslinjer for hvilke spesifikasjoner og innhold de nasjonalt fastsatte bidragene skal ha;
- retningslinjer for bokføring av de nasjonalt fastsatte bidragene;
- anbefalinger for felles retningslinjer og prosedyrer for målings- og rapporteringssystemet;
- modaliteter for den nye markedsbaserte mekanismen;
- modaliteter for rapportering av levert og mobilisert klimafinansiering;
- modaliteter for den globale gjennomgangen;
- modaliteter for etterlevelseskomiteen.

I tillegg har tilpasningskomiteen og ekspertgruppen for de minst utviklede landene (LEG) fått mandat til å gjennomgå eksisterende institusjoner på tilpasningsområdet, samt utarbeide metoder for å evaluere tilpasningsbehov og for å aner-

kjenne utviklingslands tilpasningsarbeid. I samarbeid med den faste finansieringskomiteen under konvensjonen skal de ovennevnte gruppene også utarbeide metodikk og anbefalinger om støtte til tilpasning for utviklingsland, samt ha en gjennomgang av om støtten er tilstrekkelig og benyttet effektivt.

Ved beslutningene er det også opprettet to arbeidsprosesser for temaet tap og skade. Den allerede eksisterende mekanismen for tap og skade, Warszawamekanismen, skal etablere et arkiv for informasjon om forsikringsordninger og risikostrategier. Den skal i tillegg etablere en arbeidsgruppe som skal samarbeide med andre institusjoner for å utvikle forslag til metoder for å unngå, minimere og håndtere klimafordrevne.

Arbeidsprosesser og usikkerheter

Det er generelt knyttet usikkerhet til hva som vil bli resultatene av arbeidsprosessene som er nevnt ovenfor. Norge kommer til å delta i forhandlingsprosessene og i utformingen av retningslinjer og beslutninger på vanlig måte.

Det er forventet at en rekke land vil ønske å ratifisere avtalen tidlig, men det er uvisst når kriteriene for ikrafttredelse vil være oppfylt. Parisavtalen trer i kraft når 55 parter som står for 55 prosent av verdens globale klimagassutslipp, har ratifisert, akkreditert eller på annen måte akseptert avtalen. Regjeringen tilrår at Norge skal være raskt ute med å ratifisere avtalen. EU er forventet å bruke noe tid på å ratifisere avtalen, men det er forventet at EU ratifiserer avtalen før de nasjonalt fastsatte bidragene skal innmeldes i 2020.

Det er knyttet betydelig usikkerhet til om de nasjonalt fastsatte bidragene over tid kan bli ambisiøse nok til å holde den globale temperaturøkningen godt under 2°C og tilstrebe å begrense oppvarmingen til 1,5°C. Alle parter bestemmer sine egne nasjonale bidrag og er ikke juridisk forpliktet til å gjennomføre de nasjonalt fastsatte bidragene. Videre er det ikke fastsatt tallfestede og juridisk bindende utslippsforpliktelser slik det for eksempel er i Kyotoprotokollen. Beregninger viser at utslippsreduksjonene i de indikative bidragene som er meldt inn langt fra er tilstrekkelige til å holde temperaturøkningen under 2°C.

Det er uvisst i hvor stor grad avtalen vil gjøre klimakonvensjonens skille mellom industriland og andre land mer dynamisk. For eksempel skal det nye systemet for måling og rapportering av nasjonalt fastsatte bidrag bygge på eksisterende system under klimakonvensjonen, og det kan ikke utelukkes at noen elementer i de nye fellesreglene

som skal utvikles vil innebære et skille mellom industriland og utviklingsland.

Markedsbasert samarbeid kan fortsette under avtalen uavhengig av om det utvikles prosedyrer og regelverk under arbeidsprogrammet. Det vil derfor ikke være nødvendig å avvente utarbeidelsen av et regelverk slik man måtte gjøre i etterkant av forhandlingene om Kyotoprotokollen. Det er uvisst hvor lang tid arbeidet med å etablere og operasjonalisere markedsmekanismen vil ta.

Tap og skade er omtalt i en egen artikkel i avtalen og er ikke en del av tilpasningsartikkelen. Utfordringen med den nye artikkelen om tap og skade er at det vil kunne medføre vanskeligheter å begrense omfanget til å kun dreie seg om klimarelatert tap og skade. Videre vil det være problematisk dersom det nasjonale ansvaret svekkes og land som utsetter tilpasningsarbeidet, blir premiert i form av støtte til tap og skade.

7 Vurdering av avtalen for Norge

Avtalen er i tråd med norsk politikk og med forhandlingsmandatet som ble fastsatt i forkant av partskonferansen.

Nasjonalt fastsatte bidrag

Den nye klimaavtalen innebærer økte krav over tid også for Norge. Forutsatt Stortingets samtykke til ratifikasjon vil Norge, sammen med andre parter til avtalen, måtte bidra til å begrense den globale oppvarmingen i tråd med avtalens formål. Det kollektive overordnede temperaturmålet er skjerpet sammenlignet med beslutningen fra partskonferansen for klimakonvensjonen i Cancún i 2010, der det ble vedtatt et mål om å holde temperaturøkningen under 2°C.

Parisavtalen fremmer en prosess hvor partene vil føre en gradvis mer ambisiøs klimapolitikk. Norge vil være forpliktet til å melde inn nasjonalt fastsatte bidrag, som inkluderer utslippsmål, innen 2020, og deretter hvert femte år. Hvert suksessive bidrag vil utgjøre en progresjon i forhold til gjeldende bidrag og høyest mulige ambisjon. Det spesifiseres ikke hva som menes med mer ambisiøst, men av dette følger at det er nødvendig at innsatsen øker over tid ut over det som gjøres i dag.

Alle parter oppfordres til å formulere og melde inn langsiktige lavutslippsstrategier. I beslutningene fra partskonferansen inviteres parter til å melde inn slike strategier innen 2020.

Norge skal også rapportere til klimakonvensjonen hvordan de nasjonalt fastsatte bidragene

følges opp. På dette og mange andre punkter står Norge godt rustet til å oppfylle forpliktelser gjennom eksisterende forpliktelser under klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen.

Norge sendte inn informasjon om vårt indikative nasjonalt fastsatte utslippsbidrag for perioden frem til 2030 i mars 2015, der målet oppgis å være å redusere utslippene med minst 40 prosent i 2030 sammenlignet med 1990, og at dette skal gjennomføres sammen med EU.

Nivået og innretningen på norsk klimafinansiering

Parisbeslutningen slår fast at industrilandene samlet tar sikte på at mobilisering av USD 100 milliarder årlig fra 2020 skal fortsette til 2025, og at partsmøtet for avtalen før den tid skal vedta et nytt tallfestet mål.

Det vil være viktig å avklare nærmere hvordan enkeltland, herunder Norge, skal bidra i den felles globale innsatsen som innebærer at mobilisering av klimafinansiering bør innebære en progresjon slik avtalen oppfordrer til. Uansett vil mobilisert klimafinansiering omfatte mer enn offentlige overføringer. Begrepet omfatter også innovativ finansiering og mobilisering av klimafinansiering til utviklingsland fra private kilder.

Avtalens bestemmelser om finansiering legger for øvrig særskilt vekt på rapportering og på å gi informasjon om den fremtidige innretning og nivået på klimafinansieringen. Det vil bli utfordrende for Norge, som for mange andre land, å gi slik informasjon. Hva slik rapportering skal inneholde, og hvilken form rapporteringen skal ha, vil bli et forhandlingstema i tiden frem mot ikrafttredelsen av avtalen. En særlig utfordring vil være en mer detaljert kartlegging av hvor mye privat klimafinansiering som mobiliseres av norske offentlige midler og virkemidler.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

De økonomiske og administrative konsekvensene av å slutte seg til avtalen vil avhenge av hvilke konkrete bidrag Norge velger å melde inn under avtalen, og av de nasjonale klimapolitiske valg som gjøres for å følge opp forpliktelsene. Økonomiske og administrative konsekvenser av fremtidig klimapolitikk i overensstemmelse med avtalen må utredes etter hvert som forslag til denne politikken fremmes.

Det må påregnes at avtalen over tid vil medføre samfunnsøkonomiske og administrative kon-

sekvenser. Kostnadene for Norge vil, som i dag, mest sannsynlig bestå dels av kostnader knyttet til å redusere klimagassutslipp gjennom nasjonale tiltak og internasjonalt samarbeid om utslippsreduksjoner, kvotehandling og prosjektbasert samarbeid, og dels av kostnader knyttet til finansiell og annen støtte til utviklingsland for at disse skal klare å gjennomføre sine nasjonalt fastsatte bidrag og strekke seg utover dette.

Norge er i dialog med EU om felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030, i tråd med avtalens artikkel 4 nr.16, som gir rom for slikt samarbeid. I Meld. St. 13 (2014–2015) *Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU*, er det gjort rede for mulige økonomiske og administrative konsekvenser av en forpliktelse frem mot 2030. Der fremgår det blant annet at de økonomiske og administrative kostnadene vil være avhengig av hvordan innretningen rundt felles oppfyllelse med EU blir. En slik avklaring foreligger ikke enda. Det må imidlertid bemerkes at avtalen vil være juridisk bindende for Norge som selvstendig stat uavhengig av hvordan denne innretningen blir. Felles oppfyllelse med EU omfatter bare utslippsmålet og ikke klimafinansiering.

Rent prosessuelt vil Norge fortsette med å bidra med årlige obligatoriske økonomiske partsbidrag til arbeidet under konvensjonen og følge opp konvensjonsarbeidet. Kostnader i forbindelse med dette skal dekkes innenfor Klima- og miljødepartementets gjeldende budsjettammer.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en sak, etter at innsatsfordelingen i EU er klar, som beskriver hvordan regjeringen vil arbeide for å nå utslippsmålene, jf. Innst. 211 S.

9 Vurdering av hvorfor Norge anbefales å bli part til avtalen

Parisavtalen er et gjennombrudd for globalt klimasamarbeid. Avtalen er global og peker ut en ambisiøs og langsiktig retning for det globale klimasamarbeidet.

Klimaendringene er en global utfordring som krever internasjonalt samarbeid og Regjeringen mener Norge bør bidra i den globale innsatsen ved å bli part til avtalen. Avtalen er den første juridisk bindende klimaavtalen hvor alle parter skal ha nasjonalt fastsatte bidrag. Avtalens formål er ambisiøst og kan bare oppnås dersom alle store utslippsland blir part til avtalen og leverer og følger opp sine bidrag. Oppslutningen under vedtaket av avtalen under FNs klimakonferanse i Paris gir grunn til å tro at mange land vil signere og ratifisere avtalen.

Selv om avtalen er en folkerettslig avtale og således juridisk bindende for landene, er de individuelle forpliktelsene begrenset. Det enkelte lands bidrag skal fastsettes nasjonalt, og partene skal gjennomføre nasjonale tiltak for å redusere klimagassutslipp med sikte på å nå målene i sine bidrag. Avtalen legger til rette for samarbeid mellom land om gjennomføring av de nasjonalt fastsatte bidrag, herunder utslippsreduksjoner.

Selv om bidragene settes nasjonalt, er etableringen av et rapporteringssystem, de globale gjennomgangene og innmeldingen av ambisjoner i tråd med prinsippene om at suksessive bidrag vil utgjøre progresjon og høyest mulige ambisjon, ment å heve hver enkelt parts ambisjonsnivå over tid slik at avtalens formål kan overholdes. Skillet som finnes i konvensjonen mellom industriland og andre land, er betydelig oppmyket, og avtalen har heller ikke vedlegg med en slik inndeling av land. Dette er et viktig element i arbeidet for å redusere utslipp også i fremvoksende økonomier og et viktig argument for regjeringens vurdering av Parisavtalen som et gjennombrudd for globalt klimasamarbeid.

Det faktum at Parisavtalen fastslår at alle parter skal fastsette nasjonale bidrag med tiltak, mål og planer for å redusere klimagassutslippene gjør avtalen til et sterkere instrument enn Kyotoprotokollen som til sammenlikning omfatter land som står for 10 – 13 prosent av verdens samlede globale klimagassutslipp.

Avtalen legger opp til et system hvor alle parter hvert femte år skal melde inn sine nasjonalt fastsatte bidrag og se hen til resultatene fra den globale gjennomgangen, og at suksessive bidrag vil utgjøre progresjon og høyest mulige ambisjon. I tillegg vil avtalens langsiktige temperaturmål og klimanøytralitetsmål legge føringer på det globale samarbeidet på klimaområdet. Dette kan fremme en kontinuerlig og dynamisk prosess hvor ambisjonsnivået heves både i det nasjonale klimaarbeidet og det internasjonale klimasamarbeidet.

Avtalens system for suksessive nasjonale bidrag, i tråd med prinsippene om en progresjon og høyest mulig ambisjon, vil, i den grad landene følger opp og faktisk innfører målrettede virkemidler, bidra til å gi forutsigbarhet til næringslivet og insentiver til både å utvikle og ta i bruk klimavennlig teknologi. Dette kan redusere risikoen for karbonlekkasje og risikoen forbundet med langsiktige investeringer, legge grunnlaget for raskere teknologiutvikling og redusere kostnadene ved omstilling til en verden med lave klimagassutslipp i tråd med avtalens formål. Dette kan også skape nye næringsmuligheter for norsk næringsliv.

10 Forholdet til norsk rett/nasjonal oppfølging

Avtalen nødvendiggjør ikke lov- eller forskrifts- endring for å kunne ratifiseres, men vil legge juridiske og politiske føringer på Norges nasjonale og internasjonale klimaarbeid.

Ansvar for gjennomføringen av Parisavtalen ligger hos regjeringen og departementene. Klima- og miljødepartementet har det koordinerende ansvaret for konvensjonen, herunder også Parisavtalen.

11 Forbehold

Artikkel 27 i Parisavtalen fastslår at det ikke kan tas noen forbehold mot avtalen.

12 Tilrådning

Spørsmålet om ratifikasjon av Parisavtalen er forelagt alle departementer.

Klima- og miljødepartementet tilrår at Parisavtalen av 12. desember 2015 under FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992 ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av Parisavtalen av 12. desember 2015 under FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av Parisavtalen av 12. desember 2015 under FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992 i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

**til vedtak om samtykke til ratifikasjon av Parisavtalen
av 12. desember 2015 under FNs rammekonvensjon
om klimaendring av 9. mai 1992**

I

Stortinget samtykker i ratifikasjon av Parisavtalen av 12. desember 2015 til FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992.

Vedlegg 1**Paris Agreement**

The Parties to this Agreement,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to as ‘the Convention’,

Pursuant to the Durban Platform for Enhanced Action established by decision 1/CP.17 of the Conference of the Parties to the Convention at its seventeenth session,

In pursuit of the objective of the Convention, and being guided by its principles, including the principle of equity and common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances,

Recognizing the need for an effective and progressive response to the urgent threat of climate change on the basis of the best available scientific knowledge,

Also recognizing the specific needs and special circumstances of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, as provided for in the Convention,

Taking full account of the specific needs and special situations of the least developed countries with regard to funding and transfer of technology,

Recognizing that Parties may be affected not only by climate change, but also by the impacts of the measures taken in response to it,

Emphasizing the intrinsic relationship that climate change actions, responses and impacts have with equitable access to sustainable development and eradication of poverty,

Recognizing the fundamental priority of safeguarding food security and ending hunger, and the particular vulnerabilities of food production systems to the adverse impacts of climate change,

Taking into account the imperatives of a just transition of the workforce and the creation of decent work and quality jobs in accordance with nationally defined development priorities,

Acknowledging that climate change is a common concern of humankind, Parties should, when taking action to address climate change, respect, promote and consider their respective obligations on human rights, the right to health, the rights of

Parisavtalen

Partene i denne avtalen,

som er parter i FNs rammekonvensjon om klimaendring, heretter kalt «konvensjonen»,

som henviser til Durban-plattformen for økt handling, etablert ved beslutning 1/CP.17 under konvensjonens syttende Partskonferanse,

som arbeider for å oppnå konvensjonens formål og er veiledet av dens prinsipper, herunder prinsippet om rettferdighet og felles, men differensiert ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter,

som erkjenner behovet for en effektiv og trinnvis respons på den presserende trusselen klimaendringene utgjør, på basis av den beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap,

som også erkjenner de spesifikke behovene og de spesielle omstendighetene til de partene som er utviklingsland, særlig de som er ekstra sårbare for skadevirkningene av klimaendringene, slik konvensjonen tar høyde for,

som fullt ut tar hensyn til de minst utviklede landenes spesifikke behov og spesielle situasjon med hensyn til finansiering og teknologioverføring,

som erkjenner at partene kan bli påvirket ikke bare av klimaendringer, men også av virkningene av tiltak som iverksettes som svar på dem,

som understreker at tiltak mot klimaendring, reaksjoner og effekter henger uløselig sammen med rettferdig adgang til bærekraftig utvikling og utryddelse av fattigdom,

som erkjenner at det å trygge matvaresikkerheten og stanse sult er en grunnleggende prioritet, og at matproduksjonssystemene er spesielt sårbare overfor skadevirkningene av klimaendringer,

som tar hensyn til nødvendigheten av en rettferdig omstilling av arbeidsstyrken og av å skape anstendig arbeid og kvalitetsjobber i samsvar med nasjonalt definerte utviklingsprioriteringer,

som erkjenner at klimaendring er et felles anliggende for menneskeheten, bør partene, når de iverksetter tiltak mot klimaendring, respektere, fremme og vurdere sine respektive menneskerettsforpliktelser, rett til helse og rettig-

indigenous peoples, local communities, migrants, children, persons with disabilities and people in vulnerable situations and the right to development, as well as gender equality, empowerment of women and intergenerational equity,

Recognizing the importance of the conservation and enhancement, as appropriate, of sinks and reservoirs of the greenhouse gases referred to in the Convention,

Noting the importance of ensuring the integrity of all ecosystems, including oceans, and the protection of biodiversity, recognized by some cultures as Mother Earth, and noting the importance for some of the concept of 'climate justice', when taking action to address climate change,

Affirming the importance of education, training, public awareness, public participation, public access to information and cooperation at all levels on the matters addressed in this Agreement,

Recognizing the importance of the engagements of all levels of government and various actors, in accordance with respective national legislations of Parties, in addressing climate change,

Also recognizing that sustainable lifestyles and sustainable patterns of consumption and production, with developed country Parties taking the lead, play an important role in addressing climate change,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purpose of this Agreement, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

- (a) 'Convention' means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992;
- (b) 'Conference of the Parties' means the Conference of the Parties to the Convention;
- (c) 'Party' means a Party to this Agreement.

Article 2

1. This Agreement, in enhancing the implementation of the Convention, including its objective, aims to strengthen the global response to the threat of climate change, in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty, including by:
  - (a) Holding the increase in the global average temperature to well below 2°C above pre-industrial levels and pursuing efforts to limit the temperature increase to 1.5°C

heter for urfolk, lokalsamfunn, migranter, barn, funksjonshemmede og mennesker i sårbare situasjoner samt retten til utvikling, likestilling mellom kjønnene, kvinners rettigheter og rettferdighet mellom generasjonene,

som erkjenner betydningen av å bevare og, der det er hensiktsmessig, styrke reservoarer og opp- tak av klimagasser som er nevnt i konvensjonen,

som merker seg betydningen av å sikre integriteten til alle økosystemer, herunder hav, og vern om det biologiske mangfoldet, i noen kulturer kjent som «Moder jord», og merker seg den betydning noen tillegger begrepet «klimarettferdighet», når det skal iverksettes tiltak for å motvirke klimaendring,

som bekrefter viktigheten av skolegang, opplæring, allmenn bevissthet, allmenn deltakelse, allmenn tilgang til informasjon og samarbeid på alle plan i saker som denne avtalen tar for seg,

som erkjenner betydningen av at myndigheter på alle forvaltningsnivåer og ulike aktører engasjerer seg, i samsvar med de respektive partenes nasjonale lovgivning, for å motvirke klimaendring,

som også erkjenner at bærekraftige livsstiler og bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre, anført av parter som er industriland, spiller en viktig rolle i arbeidet med å motvirke klimaendring,

har inngått følgende avtale:

Artikkel 1

I denne avtalen gjelder definisjonene i konvensjonens artikkel 1. I tillegg betyr:

1. «konvensjonen»: FNs rammekonvensjon om klimaendring, vedtatt i New York 9. mai 1992,
2. «partskonferanse»: konferansen av partene i konvensjonen,
3. «part»: en part i denne avtalen.

Artikkel 2

1. For å bedre gjennomføringen av konvensjonen og dens målsetning tar denne avtalen sikte på å styrke den globale responsen på trusselen som klimaendringene utgjør, i rammen av bærekraftig utvikling og innsats for å utrydde fattigdom, blant annet ved å:
  - a) holde økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2°C sammenliknet med førindustrielt nivå, og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til

above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change;

- (b) Increasing the ability to adapt to the adverse impacts of climate change and foster climate resilience and low greenhouse gas emissions development, in a manner that does not threaten food production; and
  - (c) Making finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development.
2. This Agreement will be implemented to reflect equity and the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 3

As nationally determined contributions to the global response to climate change, all Parties are to undertake and communicate ambitious efforts as defined in Articles 4, 7, 9, 10, 11 and 13 with the view to achieving the purpose of this Agreement as set out in Article 2. The efforts of all Parties will represent a progression over time, while recognizing the need to support developing country Parties for the effective implementation of this Agreement.

Article 4

1. In order to achieve the long-term temperature goal set out in Article 2, Parties aim to reach global peaking of greenhouse gas emissions as soon as possible, recognizing that peaking will take longer for developing country Parties, and to undertake rapid reductions thereafter in accordance with best available science, so as to achieve a balance between anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases in the second half of this century, on the basis of equity, and in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty.
2. Each Party shall prepare, communicate and maintain successive nationally determined contributions that it intends to achieve. Parties shall pursue domestic mitigation measures, with the aim of achieving the objectives of such contributions.
3. Each Party's successive nationally determined contribution will represent a progression beyond the Party's then current nationally determined contribution and reflect its highest

1,5° C over førindustrielt nivå, i anerkjennelsen av at dette vil redusere risikoene og effektene forbundet med klimaendringer betydelig

- b) øke evnen til å tilpasse seg skadevirkningene av klimaendringene og fremme klimarobusthet og en lavutslippsutvikling, på en måte som ikke setter matproduksjonen i fare
  - c) gjøre finansstrømmene forenlige med en bane mot lavutslippsutvikling og klimarobust utvikling
2. Iverksettelsen av denne avtalen skal gjenspeile rettferdighet og prinsippet om felles, men differensiert ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.

Artikkel 3

Som nasjonalt fastsatte bidrag til den globale responsen på klimaendringene skal alle parter påta seg og melde inn ambisiøse innsatser som definert i artikkel 4, 7, 9, 10, 11 og 13 med sikte på å nå målsetningen med denne avtalen som anført i artikkel 2. Alle partenes innsats vil utgjøre en progresjon over tid, samtidig som det erkjennes at parter som er utviklingsland, trenger støtte for at denne avtalen skal kunne gjennomføres effektivt.

Artikkel 4

1. For å nå det langsiktige temperaturmålet som angitt i artikkel 2, tar partene sikte på at de globale klimagassutslippene skal nå toppunktet snarest mulig, idet det erkjennes at utviklingslandene vil bruke lengre tid på å nå dette toppunktet, og påta seg raske reduksjoner i samsvar med beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap deretter, for å oppnå en balanse mellom menneskeskapte utslipp fra kilder og opptak av klimagasser i andre halvpart av vårt århundre, basert på rettferdighet og innenfor rammen av bærekraftig utvikling og innsats for å utrydde fattigdom.
2. Hver part skal utarbeide, melde inn og opprettholde successive, nasjonalt fastsatte bidrag som den akter å realisere. Partene skal gjennomføre nasjonale reduksjonstiltak med sikte på å nå målene med slike bidrag.
3. Hver parts successive, nasjonalt fastsatte bidrag vil utgjøre en progresjon utover dens til enhver tid gjeldende nasjonalt fastsatte bidrag og være uttrykk for dens høyest mulige ambi-

possible ambition, reflecting its common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

4. Developed country Parties should continue taking the lead by undertaking economy-wide absolute emission reduction targets. Developing country Parties should continue enhancing their mitigation efforts, and are encouraged to move over time towards economy-wide emission reduction or limitation targets in the light of different national circumstances.
  5. Support shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, in accordance with Articles 9, 10 and 11, recognizing that enhanced support for developing country Parties will allow for higher ambition in their actions.
  6. The least developed countries and small island developing States may prepare and communicate strategies, plans and actions for low greenhouse gas emissions development reflecting their special circumstances.
  7. Mitigation co-benefits resulting from Parties' adaptation actions and/or economic diversification plans can contribute to mitigation outcomes under this Article.
  8. In communicating their nationally determined contributions, all Parties shall provide the information necessary for clarity, transparency and understanding in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.
  9. Each Party shall communicate a nationally determined contribution every five years in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and be informed by the outcomes of the global stocktake referred to in Article 14.
  10. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall consider common time frames for nationally determined contributions at its first session.
  11. A Party may at any time adjust its existing nationally determined contribution with a view to enhancing its level of ambition, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.
4. Parter som er industriland, bør fortsatt gå foran ved å påta seg absolutte mål for utslippsreduksjoner som dekker hele økonomien. Parter som er utviklingsland, bør fortsette å øke sin innsats for reduserte klimagassutslipp, og de oppmuntres til over tid å gå i retning av utslippsreduksjons- eller begrensingsmål som dekker hele økonomien sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.
  5. Det skal gis støtte til gjennomføring av denne artikkelen til parter som er utviklingsland, i samsvar med artikkel 9, 10 og 11, idet det erkjennes at økt støtte til parter som er utviklingsland, vil gi dem mulighet til å høyne ambisjonsnivået i sine tiltak.
  6. De minst utviklede landene og utviklingsland som er små øystater, kan utarbeide og melde inn strategier, planer og tiltak for å oppnå en lavutslippsutvikling som gjenspeiler deres spesielle omstendigheter.
  7. Der partenes tilpasningstiltak og/eller planer om næringsdiversifisering bidrar til reduserte klimagassutslipp, kan disse resultatene fra reduserte utslipp anerkjennes etter denne artikkelen.
  8. Når de melder inn sine nasjonalt fastsatte bidrag, skal alle parter gi de opplysninger som er nødvendige av hensyn til klarhet, transparens og forståelse i samsvar med beslutning 1/CP.21 og eventuelle relevante beslutninger fra partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.
  9. Hver part skal melde inn et nasjonalt fastsatt bidrag hvert femte år i samsvar med beslutning 1/CP.21 og enhver relevant beslutning i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen, og skal se hen til resultatene av den globale gjennomgangen som er nevnt i artikkel 14.
  10. I sin første sesjon skal partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen vurdere felles tidsrammer for nasjonalt fastsatte bidrag.
  11. En part kan når som helst justere sitt eksisterende, nasjonalt fastsatte bidrag med sikte på å øke sitt ambisjonsnivå, i samsvar med veiledning vedtatt av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.

12. Nationally determined contributions communicated by Parties shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.
13. Parties shall account for their nationally determined contributions. In accounting for anthropogenic emissions and removals corresponding to their nationally determined contributions, Parties shall promote environmental integrity, transparency, accuracy, completeness, comparability and consistency, and ensure the avoidance of double counting, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.
14. In the context of their nationally determined contributions, when recognizing and implementing mitigation actions with respect to anthropogenic emissions and removals, Parties should take into account, as appropriate, existing methods and guidance under the Convention, in the light of the provisions of paragraph 13 of this Article.
15. Parties shall take into consideration in the implementation of this Agreement the concerns of Parties with economies most affected by the impacts of response measures, particularly developing country Parties.
16. Parties, including regional economic integration organizations and their member States, that have reached an agreement to act jointly under paragraph 2 of this Article shall notify the secretariat of the terms of that agreement, including the emission level allocated to each Party within the relevant time period, when they communicate their nationally determined contributions. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of that agreement.
17. Each party to such an agreement shall be responsible for its emission level as set out in the agreement referred to in paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.
18. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is itself a Party to this Agreement, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic integration organization, shall be responsible for its emission level as set out in the agreement communicated under paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.
12. Nasjonalt fastsatte bidrag innmeldt av partene skal tas inn i et offentlig register som sekretariatet skal føre.
13. Partene skal redegjøre for sine nasjonalt fastsatte bidrag. Når de redegjør for menneskeskapt utslipp og opptak som svarer til deres nasjonalt fastsatte bidrag, skal partene fremme miljømessig integritet, transparens, nøyaktighet, fullstendighet, sammenlignbarhet og konsistens og sørge for å unngå dobbelttelling, i samsvar med veiledning vedtatt av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.
14. I sammenheng med sine nasjonalt fastsatte bidrag bør partene, når de anerkjenner og iverksetter tiltak for å redusere menneskeskapt utslipp og øke opptak, ta rimelig hensyn til eksisterende metoder og veiledning i henhold til konvensjonen, i lys av bestemmelsene i 13. ledd av denne artikkelen.
15. I gjennomføringen av denne avtalen skal partene ta hensyn til interessene til de partene hvis økonomi blir mest berørt av virkningene av tiltak, særlig de partene som er utviklingsland.
16. Parter, herunder regionale organisasjoner for økonomisk integrasjon og deres medlemsstater, som har inngått avtale om å opptre samlet i forbindelse med 2. ledd av denne artikkelen, skal underrette sekretariatet om vilkårene for nevnte avtale, herunder utslippsnivået som er tildelt hver part innenfor det aktuelle tidsrommet, når de melder inn sine nasjonalt fastsatte bidrag. Sekretariatet skal i sin tur informere partene og konvensjonens signatarstater om vilkårene i avtalen.
17. Hver part i en slik avtale skal være ansvarlig for sitt utslippsnivå som fastsatt i avtalen som det henvises til i 16. ledd ovenfor, i samsvar med 13. og 14. ledd av denne artikkelen og artikkel 13 og 15.
18. Dersom parter som opptre samlet, gjør dette innenfor rammen av og sammen med en regional organisasjon for økonomisk integrasjon som selv er part i denne avtalen, skal hver medlemsstat i den regionale organisasjonen for økonomisk integrasjon individuelt og sammen med den regionale organisasjonen for økonomisk integrasjon være ansvarlig for sitt utslippsnivå som fastsatt i avtalen som er innsendt i henhold til 16. ledd av denne artikkelen, i samsvar med 13. og 14. ledd av denne artikkelen og artikkel 13 og 15.

19. All Parties should strive to formulate and communicate long-term low greenhouse gas emission development strategies, mindful of Article 2 taking into account their common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 5

1. Parties should take action to conserve and enhance, as appropriate, sinks and reservoirs of greenhouse gases as referred to in Article 4, paragraph 1(d), of the Convention, including forests.
2. Parties are encouraged to take action to implement and support, including through results-based payments, the existing framework as set out in related guidance and decisions already agreed under the Convention for: policy approaches and positive incentives for activities relating to reducing emissions from deforestation and forest degradation, and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries; and alternative policy approaches, such as joint mitigation and adaptation approaches for the integral and sustainable management of forests, while reaffirming the importance of incentivizing, as appropriate, non-carbon benefits associated with such approaches.

Article 6

1. Parties recognize that some Parties choose to pursue voluntary cooperation in the implementation of their nationally determined contributions to allow for higher ambition in their mitigation and adaptation actions and to promote sustainable development and environmental integrity.
2. Parties shall, where engaging on a voluntary basis in cooperative approaches that involve the use of internationally transferred mitigation outcomes towards nationally determined contributions, promote sustainable development and ensure environmental integrity and transparency, including in governance, and shall apply robust accounting to ensure, inter alia, the avoidance of double counting, consistent with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

19. Alle parter bør søke å formulere og melde inn langsiktige strategier for lavutslipp av klimagasser idet de tar hensyn til artikkel 2, og sett på bakgrunn av deres felles, men differensierte ansvar og respektive muligheter, sett i lys av ulike nasjonale omstendigheter.

Artikkel 5

1. Partene bør iverksette tiltak for å bevare og der det er hensiktsmessig styrke reservoarer og opptak av klimagasser som nevnt i artikkel 4, 1. ledd bokstav d) i konvensjonen, herunder skoger.
2. Partene oppfordres til å iverksette tiltak for å gjennomføre og støtte, blant annet gjennom resultatbasert betaling, det eksisterende rammeverket som fastsatt i tilknyttet veiledning og beslutninger allerede vedtatt under konvensjonen for: politikktilnæringer og positive insitamenter for reduksjon av utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland, og herunder rollen til bevaring, bærekraftig skogforvaltning, og styrking av karbonlagrene i skog, og andre politikktilnæringer som enhetlig og bærekraftig skogforvaltning som integrerer utslippsreduksjoner og klimatilpassning, og samtidig bekreftes betydningen av å benytte positive insitamenter der det er hensiktsmessig for gevinster utenom karbon knyttet til slike tilnæringer.

Artikkel 6

1. Partene anerkjenner at noen parter velger å satse på frivillig samarbeid i gjennomføringen av sine nasjonalt fastsatte bidrag for å gi rom for høyere ambisjoner i sine utslippsreduksjons- og tilpassningstiltak, og å fremme bærekraftig utvikling og miljømessig integritet.
2. Partene skal, når de frivillig deltar i samarbeid som omfatter bruk av internasjonalt overførte resultater fra utslippsreduksjoner for å oppnå sine nasjonalt fastsatte bidrag, fremme bærekraftig utvikling og sikre miljømessig integritet og transparens, også i forvaltningen, og skal anvende robust bokføring for bl.a. å sikre at dobbelttelling blir unngått, i samsvar med retningslinjer vedtatt av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.

3. The use of internationally transferred mitigation outcomes to achieve nationally determined contributions under this Agreement shall be voluntary and authorized by participating Parties.
  4. A mechanism to contribute to the mitigation of greenhouse gas emissions and support sustainable development is hereby established under the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement for use by Parties on a voluntary basis. It shall be supervised by a body designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, and shall aim:
    - (a) To promote the mitigation of greenhouse gas emissions while fostering sustainable development;
    - (b) To incentivize and facilitate participation in the mitigation of greenhouse gas emissions by public and private entities authorized by a Party;
    - (c) To contribute to the reduction of emission levels in the host Party, which will benefit from mitigation activities resulting in emission reductions that can also be used by another Party to fulfil its nationally determined contribution; and
    - (d) To deliver an overall mitigation in global emissions.
  5. Emission reductions resulting from the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article shall not be used to demonstrate achievement of the host Party's nationally determined contribution if used by another Party to demonstrate achievement of its nationally determined contribution.
  6. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall ensure that a share of the proceeds from activities under the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article is used to cover administrative expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.
  7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall adopt rules, modalities and procedures for the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article at its first session.
  8. Parties recognize the importance of integrated, holistic and balanced non-market approaches being available to Parties to assist in the implementation of their nationally determined contributions.
3. Bruk av internasjonalt overførte resultater fra utslippsreduksjoner for å nå nasjonalt fastsatte bidrag etter denne avtalen skal være frivillig og godkjent av de deltakende partene.
  4. En mekanisme som skal bidra til reduserte utslipp av klimagasser og støtte bærekraftig utvikling, og som partene kan benytte på frivillig basis, blir herved etablert og er underlagt myndigheten til og veiledning av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen. Den skal overvåkes av et organ utpekt av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen, og skal ta sikte på å
    - a) fremme reduserte utslipp av klimagasser og samtidig legge til rette for bærekraftig utvikling
    - b) gi insitamenter til og legge til rette for at offentlige og private instanser godkjent av en part kan delta i utslippsreduksjon av klimagasser
    - c) medvirke til reduserte utslippsnivå hos vertsparten, som vil dra fordel av utslippsreducerende tiltak som også en annen part kan bruke for å oppfylle sitt nasjonalt fastsatte bidrag
    - d) resultere i en samlet reduksjon i globale utslipp
  5. Utslippsreduksjoner oppnådd gjennommekanismen som er nevnt i 4. ledd av denne artikkelen, skal ikke brukes til oppnåelse av vertspartens nasjonalt fastsatte bidrag dersom en annen part bruker dem til å oppnå sitt nasjonalt fastsatte bidrag.
  6. Partskonferansen skal når den fungerer som partsmøte for denne avtalens sikre at en andel av provenyet fra aktiviteter under mekanismen som er nevnt i 4. ledd av denne artikkelen, går til å dekke administrative utgifter og til å hjelpe parter som er utviklingsland, og som er særlig sårbare for skadevirkningene av klimaendring, til å håndtere tilpasningskostnadene.
  7. Partskonferansen skal når den fungerer som partsmøte for denne avtalen vedta regler, nærmere modaliteter og prosedyrer for mekanismen som er nevnt i 4. ledd av denne artikkelen, på sitt første møte.
  8. Partene erkjenner viktigheten av at integrerte, helhetlige og ikke-markedsbaserte tilnæringsmåter er tilgjengelige for å bistå partene med å gjennomføre sine nasjonalt fastsatte bidrag.

mined contributions, in the context of sustainable development and poverty eradication, in a coordinated and effective manner, including through, inter alia, mitigation, adaptation, finance, technology transfer and capacity-building, as appropriate. These approaches shall aim to:

- (a) Promote mitigation and adaptation ambition;
  - (b) Enhance public and private sector participation in the implementation of nationally determined contributions; and
  - (c) Enable opportunities for coordination across instruments and relevant institutional arrangements.
9. A framework for non-market approaches to sustainable development is hereby defined to promote the non-market approaches referred to in paragraph 8 of this Article.

Article 7

1. Parties hereby establish the global goal on adaptation of enhancing adaptive capacity, strengthening resilience and reducing vulnerability to climate change, with a view to contributing to sustainable development and ensuring an adequate adaptation response in the context of the temperature goal referred to in Article 2.
2. Parties recognize that adaptation is a global challenge faced by all with local, subnational, national, regional and international dimensions, and that it is a key component of and makes a contribution to the long-term global response to climate change to protect people, livelihoods and ecosystems, taking into account the urgent and immediate needs of those developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.
3. The adaptation efforts of developing country Parties shall be recognized, in accordance with the modalities to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session.
4. Parties recognize that the current need for adaptation is significant and that greater levels of mitigation can reduce the need for additional adaptation efforts, and that greater adaptation needs can involve greater adaptation costs.

bidrag innenfor rammen av bærekraftig utvikling og utryddelse av fattigdom, på en samordnet og effektiv måte, gjennom blant annet utslippsreduksjoner, tilpasning, finansiering, teknologioverføring og kapasitetsbygging, dersom hensiktsmessig. Disse tilnæringsmåtene skal ta sikte på å:

- a) fremme utslippsreduksjons- og tilpasningsambisjoner
  - b) øke offentlig og privat sektors deltakelse i gjennomføringen av nasjonalt fastsatt bidrag
  - c) gi mulighet for samordning på tvers av instrumenter og relevante institusjonelle innretninger
9. Et rammeverk for ikke-markedsbaserte tilnæringer til bærekraftig utvikling blir herved definert for å fremme de ikke-markedsbaserte tilnæringsmåtene som er nevnt i 8. ledd av denne artikkelen.

Artikkel 7

1. Partene etablerer herved som globalt tilpasningsmål å øke tilpasningsevnen, styrke klimarobustheten og redusere sårbarheten overfor klimaendringer med sikte på å bidra til bærekraftig utvikling og sikre en tilstrekkelige tilpasningsrespons sett i sammenheng med temperaturmålet som er nevnt i artikkel 2.
2. Partene erkjenner at tilpasning er en global utfordring med lokale, subnasjonale, nasjonale, regionale og internasjonale dimensjoner som alle står overfor, og at det er en nøkkelkomponent i og bidrar til den langsiktige globale responsen på klimaendringene for å beskytte mennesker, leveveier og økosystemer, idet det tas hensyn de presserende og øyeblikkelige behovene til de partene som er utviklingsland, og som er spesielt sårbare for skadevirkningene av klimaendringene.
3. Tilpasningsinnsatsen til parter som er utviklingsland, skal anerkjennes i samsvar med de nærmere modalitetene som partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal vedta på sin første sesjon.
4. Partene erkjenner at dagens behov for tilpasning er betydelig, at økte utslippsreduksjoner kan redusere behovet for ytterligere tilpasningstiltak og at større tilpasningsbehov kan medføre økte tilpasningskostnader.

5. Parties acknowledge that adaptation action should follow a country-driven, gender-responsive, participatory and fully transparent approach, taking into consideration vulnerable groups, communities and ecosystems, and should be based on and guided by the best available science and, as appropriate, traditional knowledge, knowledge of indigenous peoples and local knowledge systems, with a view to integrating adaptation into relevant socioeconomic and environmental policies and actions, where appropriate.
  6. Parties recognize the importance of support for and international cooperation on adaptation efforts and the importance of taking into account the needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.
  7. Parties should strengthen their cooperation on enhancing action on adaptation, taking into account the Cancun Adaptation Framework, including with regard to:
    - (a) Sharing information, good practices, experiences and lessons learned, including, as appropriate, as these relate to science, planning, policies and implementation in relation to adaptation actions;
    - (b) Strengthening institutional arrangements, including those under the Convention that serve this Agreement, to support the synthesis of relevant information and knowledge, and the provision of technical support and guidance to Parties;
    - (c) Strengthening scientific knowledge on climate, including research, systematic observation of the climate system and early warning systems, in a manner that informs climate services and supports decision-making;
    - (d) Assisting developing country Parties in identifying effective adaptation practices, adaptation needs, priorities, support provided and received for adaptation actions and efforts, and challenges and gaps, in a manner consistent with encouraging good practices; and
    - (e) Improving the effectiveness and durability of adaptation actions.
  8. United Nations specialized organizations and agencies are encouraged to support the efforts of Parties to implement the actions referred to in paragraph 7 of this Article, taking into account the provisions of paragraph 5 of this Article.
5. Partene erkjenner at tilpasningstiltakene bør følge en landdrevet, kjønnssensitiv, deltakelsesbasert og fullstendig transparent tilnærming som tar hensyn til sårbare grupper, lokalsamfunn og økosystemer, og bør være basert på og veiledet av den beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap og eventuelt tradisjonell kunnskap, urfolkskunnskap og lokale kunnskapssystemer, med sikte på å integrere tilpasningene i relevante sosioøkonomiske og miljømessige strategier og tiltak der det er aktuelt.
  6. Partene erkjenner viktigheten av støtte til og internasjonalt samarbeid om tilpasningsinnsats og viktigheten av å ta hensyn til behovene hos partene som er utviklingsland, særlig de landene som er spesielt sårbare for skadevirkningene av klimaendringene.
  7. Partene bør styrke samarbeidet om å øke tilpasningsinnsatsen, idet det tas hensyn til Cancun-rammeverket for tilpasning, blant annet med hensyn til å:
    - a) dele informasjon, god praksis, erfaringer og lærdommer, herunder, der det er aktuelt, tilknyttet vitenskapelig kunnskap, planlegging, politikk og gjennomføring av tilpasningstiltak
    - b) styrke institusjonelle ordninger, også ordningene under konvensjonen som betjener denne avtalen, for å støtte sammenstilling av relevant informasjon og kunnskap samt teknisk støtte og veiledning gitt til partene
    - c) styrke den vitenskapelige kunnskapen om klimaet, herunder forskning, systematisk observasjon av klimasystemet og tidligvarslingssystemer, på en måte som styrker klimatjenestene og støtter beslutningstaking
    - d) bistå parter som er utviklingsland, med å identifisere effektiv tilpasningspraksis, tilpasningsbehov, prioriteringer, støtte som gis og mottas til tilpasningstiltak og -innsats, og utfordringer og mangler, på en måte som er egnet til å fremme god praksis
    - e) gjøre tilpasningstiltakene mer effektive og varige
  8. FNs særorganisasjoner og fagorganer oppmuntres til å støtte partenes innsats for å gjennomføre tiltakene som er nevnt i 7. ledd av denne artikkelen, idet det tas hensyn til bestemmelsene i 5. ledd av denne artikkelen.

9. Each Party shall, as appropriate, engage in adaptation planning processes and the implementation of actions, including the development or enhancement of relevant plans, policies and/or contributions, which may include:
- The implementation of adaptation actions, undertakings and/or efforts;
  - The process to formulate and implement national adaptation plans;
  - The assessment of climate change impacts and vulnerability, with a view to formulating nationally determined prioritized actions, taking into account vulnerable people, places and ecosystems;
  - Monitoring and evaluating and learning from adaptation plans, policies, programmes and actions; and
  - Building the resilience of socioeconomic and ecological systems, including through economic diversification and sustainable management of natural resources.
10. Each Party should, as appropriate, submit and update periodically an adaptation communication, which may include its priorities, implementation and support needs, plans and actions, without creating any additional burden for developing country Parties.
11. The adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article shall be, as appropriate, submitted and updated periodically, as a component of or in conjunction with other communications or documents, including a national adaptation plan, a nationally determined contribution as referred to in Article 4, paragraph 2, and/or a national communication.
12. The adaptation communications referred to in paragraph 10 of this Article shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.
13. Continuous and enhanced international support shall be provided to developing country Parties for the implementation of paragraphs 7, 9, 10 and 11 of this Article, in accordance with the provisions of Articles 9, 10 and 11.
14. The global stocktake referred to in Article 14 shall, inter alia:
- Recognize adaptation efforts of developing country Parties;
  - Enhance the implementation of adaptation action taking into account the adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article;
9. Hver part skal, engasjere seg i hensiktsmessige planleggingsprosesser for tilpasning og gjennomføring av tiltak, herunder utvikling eller forbedring av relevante planer, prinsipper og/eller bidrag, som blant annet kan bestå i å
- gjennomføre tilpasningstiltak, forpliktelser og/eller innsats
  - formulere og iverksette nasjonale tilpasningsplaner
  - vurdere virkninger og sårbarheter tilknyttet klimaendringer, med sikte på å formulere nasjonalt fastsatte handlingsprioriteringer, idet det tas hensyn til sårbare mennesker, steder og økosystemer
  - overvåke, evaluere og lære av tilpasningsplaner, strategier, programmer og tiltak
  - bygge klimarobusthet i sosioøkonomiske og økologiske systemer, blant annet gjennom næringsdiversifisering og bærekraftig forvaltning av naturressurser
10. Hver part bør legge fram og jevnlig oppdatere en hensiktsmessig tilpasningskommunikasjon, som kan inneholde dens prioriteringer, gjennomførings- og støttebehov, planer og tiltak, uten å skape noen tilleggsbyrde for parter som er utviklingsland.
11. Tilpasningskommunikasjonen som er nevnt i 10. ledd av denne artikkelen, skal, på en hensiktsmessig måte, sendes inn og oppdateres jevnlig som en del av eller i forbindelse med andre rapporter og dokumenter, herunder en nasjonal tilpasningsplan, et nasjonalt fastsatt bidrag som nevnt i artikkel 4 2. ledd og/eller en nasjonal rapport.
12. Tilpasningskommunikasjonene som er nevnt i 10. ledd av denne artikkelen, skal tas inn i et offentlig register som sekretariatet fører.
13. Kontinuerlig og økt internasjonal støtte skal gis til gjennomføring av 9. 10. og 11. ledd av denne artikkelen til parter som er utviklingsland, i samsvar med bestemmelsene i artikkel 9, 10 og 11.
14. Den globale gjennomgangen som er nevnt i artikkel 14, skal blant annet
- anerkjenne tilpasningsinnsatsen til de partene som er utviklingsland;
  - styrke gjennomføringen av tilpasningstiltak idet det tas hensyn til tilpasningskommunikasjonen som er nevnt i 10. ledd av denne artikkelen;

- (c) Review the adequacy and effectiveness of adaptation and support provided for adaptation; and
- (d) Review the overall progress made in achieving the global goal on adaptation referred to in paragraph 1 of this Article.

- c) vurdere hvorvidt tilpasning og tilpasningsstøtte som gis, er tilstrekkelig og effektiv;
- d) vurdere samlet framgang i å nå det globale tilpasningsmålet som er nevnt i 1. ledd av denne artikkelen.

Article 8

1. Parties recognize the importance of averting, minimizing and addressing loss and damage associated with the adverse effects of climate change, including extreme weather events and slow onset events, and the role of sustainable development in reducing the risk of loss and damage.
2. The Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and may be enhanced and strengthened, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.
3. Parties should enhance understanding, action and support, including through the Warsaw International Mechanism, as appropriate, on a cooperative and facilitative basis with respect to loss and damage associated with the adverse effects of climate change.
4. Accordingly, areas of cooperation and facilitation to enhance understanding, action and support may include:
  - (a) Early warning systems;
  - (b) Emergency preparedness;
  - (c) Slow onset events;
  - (d) Events that may involve irreversible and permanent loss and damage;
  - (e) Comprehensive risk assessment and management;
  - (f) Risk insurance facilities, climate risk pooling and other insurance solutions;
  - (g) Non-economic losses; and
  - (h) Resilience of communities, livelihoods and ecosystems.
5. The Warsaw International Mechanism shall collaborate with existing bodies and expert groups under the Agreement, as well as relevant organizations and expert bodies outside the Agreement.

Artikkel 8

1. Partene anerkjenner betydningen av å hindre, minimalisere og bøte på tap og skade knyttet til skadevirkningene av klimaendringer, herunder ekstremværepisoder og sakteutløste hendelser, og den rollen bærekraftig utvikling spiller i å redusere risikoen for skade og tap.
2. Den internasjonale Warszawa-mekanismen for tap og skade tilknyttet klimaendringseffekter skal være underlagt myndigheten til og veiledning av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen, og kan forbedres og styrkes slik partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen bestemmer.
3. Partene bør fremme økt forståelse, tiltak og støtte, eventuelt også gjennom Den internasjonale Warszawa-mekanismen, på grunnlag av samarbeid og tilretteleggelse med hensyn til tap og skade knyttet til skadevirkningene av klimaendringer.
4. Områdene for samarbeid og tilretteleggelse for økt forståelse, handling og støtte kan således omfatte
  - a) tidligvarslingssystemer
  - b) katastrofeberedskap
  - c) sakteutløste hendelser
  - d) hendelser som kan omfatte irreversible og permanente tap og skader
  - e) fullstendig risikovurdering og –håndtering
  - f) risikoforsikringsordninger, klimarisikopooler og andre forsikringsløsninger
  - g) ikke-økonomiske tap
  - h) miljørobusthet i lokalsamfunn, leveveier og økosystemer
5. Den internasjonale Warszawa-mekanismen skal samarbeide med eksisterende organer og ekspertgrupper under avtalen og med relevante organisasjoner og ekspertorganer utenfor avtalen.

Article 9

1. Developed country Parties shall provide financial resources to assist developing country Parties with respect to both mitigation and adaptation in continuation of their existing obligations under the Convention.
2. Other Parties are encouraged to provide or continue to provide such support voluntarily.
3. As part of a global effort, developed country Parties should continue to take the lead in mobilizing climate finance from a wide variety of sources, instruments and channels, noting the significant role of public funds, through a variety of actions, including supporting country-driven strategies, and taking into account the needs and priorities of developing country Parties. Such mobilization of climate finance should represent a progression beyond previous efforts.
4. The provision of scaled-up financial resources should aim to achieve a balance between adaptation and mitigation, taking into account country-driven strategies, and the priorities and needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change and have significant capacity constraints, such as the least developed countries and small island developing States, considering the need for public and grant-based resources for adaptation.
5. Developed country Parties shall biennially communicate indicative quantitative and qualitative information related to paragraphs 1 and 3 of this Article, as applicable, including, as available, projected levels of public financial resources to be provided to developing country Parties. Other Parties providing resources are encouraged to communicate biennially such information on a voluntary basis.
6. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account the relevant information provided by developed country Parties and/or Agreement bodies on efforts related to climate finance.
7. Developed country Parties shall provide transparent and consistent information on support for developing country Parties provided and mobilized through public interventions biennially in accordance with the modalities, procedures and guidelines to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, at its first

Artikkel 9

1. Parter som er industriland, skal gi finansielle ressurser for å bistå parter som er utviklingsland, til både utslippsreduksjon og tilpasning i forlengelsen av sine eksisterende forpliktelser etter konvensjonen.
2. Andre parter oppmuntres til å gi eller fortsette å gi slik støtte frivillig.
3. Som del av en global innsats bør parter som er industriland, fortsette å gå foran i mobiliseringen av klimafinansiering fra et bredt spekter av kilder, instrumenter og kanaler, idet man merker seg den betydelige rollen offentlige midler spiller, gjennom en rekke tiltak, herunder støtte til landdrevne strategier, og idet det tas hensyn til behovene og prioriteringene til parter som er utviklingsland. Slik mobilisering av klimafinansiering bør utgjøre en progresjon utover tidligere innsats.
4. Opptrappingen av de finansielle ressursene bør sikte mot å oppnå likevekt mellom tilpasning og utslippsreduksjoner idet det tas hensyn til landdrevne strategier og prioriteringene og behovene til de partene som er utviklingsland, særlig dem som er spesielt sårbare for skadevirkningene av klimaendringer og har betydelige kapasitetsbegrensninger, for eksempel de minst utviklede landene og utviklingsland som er små øystater, idet det tas hensyn til behovet for offentlige og gavebaserte tilpasningsressurser.
5. Parter som er industriland, skal annethvert år sende inn veiledende kvantitativ og kvalitativ informasjon knyttet til 1. ledd, eventuelt 3. ledd av denne artikkelen, om mulig med framskrevne nivåer av offentlige finansieringsressurser som blir gitt til parter som er utviklingsland. Andre parter som gir ressurser, oppmuntres til å sende inn slike opplysninger frivillig annethvert år.
6. Den globale gjennomgangen som er nevnt artikkel 14, skal ta hensyn til relevante opplysninger gitt av parter som er industriland, og/eller avtaleorganer, om innsats knyttet til klimafinansiering.
7. Parter som er industriland, skal annethvert år gi transparent og konsistent informasjon om støtte til parter som er utviklingsland, som er gitt og mobilisert gjennom offentlig inngripen, i samsvar med de nærmere modaliteter, prosedyrer og retningslinjer partskonferansen vedtar når den fungerer som partsmøte for denne avtalen, som fastsatt i artikkel 13

session, as stipulated in Article 13, paragraph 13. Other Parties are encouraged to do so.

8. The Financial Mechanism of the Convention, including its operating entities, shall serve as the financial mechanism of this Agreement.
9. The institutions serving this Agreement, including the operating entities of the Financial Mechanism of the Convention, shall aim to ensure efficient access to financial resources through simplified approval procedures and enhanced readiness support for developing country Parties, in particular for the least developed countries and small island developing States, in the context of their national climate strategies and plans.

Article 10

1. Parties share a long-term vision on the importance of fully realizing technology development and transfer in order to improve resilience to climate change and to reduce greenhouse gas emissions.
2. Parties, noting the importance of technology for the implementation of mitigation and adaptation actions under this Agreement and recognizing existing technology deployment and dissemination efforts, shall strengthen cooperative action on technology development and transfer.
3. The Technology Mechanism established under the Convention shall serve this Agreement.
4. A technology framework is hereby established to provide overarching guidance to the work of the Technology Mechanism in promoting and facilitating enhanced action on technology development and transfer in order to support the implementation of this Agreement, in pursuit of the long-term vision referred to in paragraph 1 of this Article.
5. Accelerating, encouraging and enabling innovation is critical for an effective, long-term global response to climate change and promoting economic growth and sustainable development. Such effort shall be, as appropriate, supported, including by the Technology Mechanism and, through financial means, by the Financial Mechanism of the Convention, for collaborative approaches to research and development, and facilitating access to technology, in particular for early stages of the technology cycle, to developing country Parties.

13. ledd. Andre parter oppmuntres også til å gjøre dette.

8. Finansieringsmekanismen for konvensjonen, herunder dens operative enheter, skal fungere som finansieringsmekanisme for denne avtalen.
9. Institusjonene som betjener denne avtalen, herunder de operative enhetene i konvensjonens finansieringsmekanisme, skal ta sikte på å sikre effektiv tilgang til finansieringsressurser gjennom forenklede prosedyrer og økt beredskapsstøtte til parter som er utviklingsland, særlig de minst utviklede landene og utviklingsland som er små øystater, sett i sammenheng med deres nasjonale klimastrategier og planer.

Artikkel 10

1. Partene deler en langsiktig visjon om viktigheten av å fullt ut å realisere utvikling og overføring av teknologi for å forbedre robustheten mot klimaendringer og redusere utslippene av klimagasser.
2. Partene, som merker seg hvor viktig teknologi er for gjennomføringen av reduksjons- og tilpasningstiltak etter denne avtalen, og som anerkjenner eksisterende innsats for å ta i bruk og spre teknologi, skal styrke det praktiske samarbeidet om utvikling og overføring av teknologi.
3. Teknologimekanismen som er etablert under konvensjonen, skal betjene denne avtalen.
4. Et teknologirammeverk blir herved etablert og skal stå for overordnet veiledning av teknologimekanismens arbeid med å fremme og legge til rette for økt handling innen utvikling og overføring av teknologi til støtte for gjennomføring av denne avtalen, som oppfølging av den langsiktige visjonen som er omtalt i 1. ledd av denne artikkelen.
5. Å fremskynde, oppmuntre og muliggjøre innovasjon er avgjørende for en effektiv, langsiktig global respons på klimaendringene og for å fremme økonomisk vekst og bærekraftig utvikling. Slik innsats skal på en hensiktsmessig måte motta støtte blant annet fra teknologimekanismen og – i form av finansielle midler – konvensjonens finansieringsmekanisme, til samarbeidsbaserte tilnærminger til forskning og utvikling og for å legge til rette for tilgang til teknologi, særlig tidlige stadier i teknologisyklusen, for parter som er utviklingsland.

6. Support, including financial support, shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, including for strengthening cooperative action on technology development and transfer at different stages of the technology cycle, with a view to achieving a balance between support for mitigation and adaptation. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account available information on efforts related to support on technology development and transfer for developing country Parties.

Article 11

1. Capacity-building under this Agreement should enhance the capacity and ability of developing country Parties, in particular countries with the least capacity, such as the least developed countries, and those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, such as small island developing States, to take effective climate change action, including, inter alia, to implement adaptation and mitigation actions, and should facilitate technology development, dissemination and deployment, access to climate finance, relevant aspects of education, training and public awareness, and the transparent, timely and accurate communication of information.
2. Capacity-building should be country-driven, based on and responsive to national needs, and foster country ownership of Parties, in particular, for developing country Parties, including at the national, subnational and local levels. Capacity-building should be guided by lessons learned, including those from capacity-building activities under the Convention, and should be an effective, iterative process that is participatory, cross-cutting and gender-responsive.
3. All Parties should cooperate to enhance the capacity of developing country Parties to implement this Agreement. Developed country Parties should enhance support for capacity-building actions in developing country Parties.
4. All Parties enhancing the capacity of developing country Parties to implement this Agreement, including through regional, bilateral and multilateral approaches, shall regularly communicate on these actions or measures on capacity-building. Developing country Parties should regularly communicate progress made on implementing capacity-building plans, poli-

6. Støtte, herunder finansiell støtte, skal gis til gjennomføring av denne artikkelen til parter som er utviklingsland, blant annet støtte til økt samarbeid om utvikling og overføring av teknologi på forskjellige stadier i teknologisyklusen, med sikte på å oppnå likevekt mellom støtte til utslippsreduksjon og tilpasning. Den globale gjennomgangen som er nevnt i artikkel 14, skal ta hensyn til tilgjengelig informasjon om innsats vedrørende støtte til utvikling og overføring av teknologi til parter som er utviklingsland.

Artikkel 11

1. Kapasitetsbygging etter denne avtalen bør gi de partene som er utviklingsland, særlig landene som har minst kapasitet, deriblant de minst utviklede landene og landene som er særlige sårbare overfor skadevirkningene av klimaendringene, deriblant småøyer som er utviklingsland, økt kapasitet og evne til å treffe effektive tiltak mot klimaendringene, blant annet for å iverksette tilpasnings- og utslippsreduksjonstiltak, og bør legge til rette for utvikling, spredning og anvendelse av teknologi, tilgang til klimafinansiering, relevante aspekter ved utdanning, opplæring og allmenn bevissthet, og transparent, rettidig og presis overføring av informasjon.
2. Kapasitetsbyggingen bør være landdrevet, basert på og lydhør overfor nasjonale behov, og fremme partenes nasjonale eierskap, særlig for de partene som er utviklingsland, herunder på nasjonalt, subnasjonalt og lokalt nivå. Kapasitetsbyggingen bør veiledes av tidligere lærdommer, blant annet fra kapasitetsbyggingsaktiviteter etter konvensjonen, og bør være en effektiv, gjentakende prosess som er deltakerbasert, tverrfaglig og kjønns sensitiv.
3. Alle parter bør samarbeide om å sette parter som er utviklingsland, bedre i stand til å gjennomføre denne avtalen. Parter som er industriland, bør øke sin støtte til kapasitetsbygging i parter som er utviklingsland.
4. Alle parter som gir de partene som er utviklingsland, økt evne til å gjennomføre denne avtalen, blant annet gjennom regionale, bilaterale og multilaterale tilnæringsmåter, skal regelmessig rapportere om disse handlingene eller tiltakene vedrørende kapasitetsbygging. Partene som er utviklingsland, bør regelmessig melde inn framgang som er gjort i gjen-

cies, actions or measures to implement this Agreement.

- Capacity-building activities shall be enhanced through appropriate institutional arrangements to support the implementation of this Agreement, including the appropriate institutional arrangements established under the Convention that serve this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, consider and adopt a decision on the initial institutional arrangements for capacity-building.

Article 12

Parties shall cooperate in taking measures, as appropriate, to enhance climate change education, training, public awareness, public participation and public access to information, recognizing the importance of these steps with respect to enhancing actions under this Agreement.

Article 13

- In order to build mutual trust and confidence and to promote effective implementation, an enhanced transparency framework for action and support, with built-in flexibility which takes into account Parties' different capacities and builds upon collective experience is hereby established.
- The transparency framework shall provide flexibility in the implementation of the provisions of this Article to those developing country Parties that need it in the light of their capacities. The modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article shall reflect such flexibility.
- The transparency framework shall build on and enhance the transparency arrangements under the Convention, recognizing the special circumstances of the least developed countries and small island developing States, and be implemented in a facilitative, non-intrusive, non-punitive manner, respectful of national sovereignty, and avoid placing undue burden on Parties.
- The transparency arrangements under the Convention, including national communications, biennial reports and biennial update

nomføringen av kapasitetsbyggingsplaner, strategier, handlinger eller tiltak for å gjennomføre denne avtalen.

- Kapasitetsbyggingsaktivitetene skal styrkes gjennom passende institusjonelle ordninger til støtte for gjennomføringen av denne avtalen, herunder passende institusjonelle ordninger opprettet under konvensjonen som betjener denne avtalen. Partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal i sin første sesjon vurdere og vedta en beslutning om de innledende institusjonelle ordningene for kapasitetsbygging.

Artikkel 12

Partene skal samarbeide om å treffe hensiktsmessige tiltak for å bedre utdanning, opplæring, allmenn bevissthet, allmenn deltakelse og allmenn tilgang til informasjon på området klimaendringer, idet de anerkjenner hvor viktige disse tiltakene er med hensyn til å styrke tiltaksom iverksettes etter denne avtalen.

Artikkel 13

- For å bygge gjensidig tillit og tiltro og fremme effektiv gjennomføring opprettes herved et styrket måle- og rapporteringssystem for tiltak og støtte med innebygd fleksibilitet som tar hensyn til partenes forskjellige kapasitet og bygger på kollektiv erfaring.
- Måle- og rapporteringssystemet skal gi fleksibilitet i gjennomføringen av bestemmelsene i denne artikkelen til de partene som er utviklingsland, og som trenger det sett i lys av sin kapasitet. De nærmere modalitetene, prosedyrene og retningslinjene som er nevnt i 13. ledd av denne artikkelen, skal gjenspeile slik fleksibilitet.
- Måle- og rapporteringssystemet skal bygge på og styrke måle- og rapporteringsordningene under konvensjonen, idet man erkjenner de spesielle omstendighetene til de minst utviklede landene og utviklingsland som er små øystater, og skal gjennomføres på en tilretteleggende, ikke-inntrengende, ikke-straffende måte som respekterer nasjonal suverenitet, og skal unngå å legge urimelige byrder på partene.
- Måle- og rapporteringssystemet under konvensjonen, herunder nasjonale innmeldinger, årlige rapporter og årlige oppdateringsrap-

- reports, international assessment and review and international consultation and analysis, shall form part of the experience drawn upon for the development of the modalities, procedures and guidelines under paragraph 13 of this Article.
5. The purpose of the framework for transparency of action is to provide a clear understanding of climate change action in the light of the objective of the Convention as set out in its Article 2, including clarity and tracking of progress towards achieving Parties' individual nationally determined contributions under Article 4, and Parties' adaptation actions under Article 7, including good practices, priorities, needs and gaps, to inform the global stocktake under Article 14.
  6. The purpose of the framework for transparency of support is to provide clarity on support provided and received by relevant individual Parties in the context of climate change actions under Articles 4, 7, 9, 10 and 11, and, to the extent possible, to provide a full overview of aggregate financial support provided, to inform the global stocktake under Article 14.
  7. Each Party shall regularly provide the following information:
    - (a) A national inventory report of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases, prepared using good practice methodologies accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement; and
    - (b) Information necessary to track progress made in implementing and achieving its nationally determined contribution under Article 4.
  8. Each Party should also provide information related to climate change impacts and adaptation under Article 7, as appropriate.
  9. Developed country Parties shall, and other Parties that provide support should, provide information on financial, technology transfer and capacity-building support provided to developing country Parties under Articles 9, 10 and 11.
  10. Developing country Parties should provide information on financial, technology transfer and capacity-building support needed and received under Articles 9, 10 and 11.
- porter, internasjonal vurdering og revisjon og internasjonal konsultasjon og analyse, skal utgjøre en del av erfaringen som det trekkes veksler på i utarbeidelsen av de nærmere modalitetene, prosedyrene og retningslinjene i 13. ledd av denne artikkelen.
5. Formålet med måle- og rapporteringssystemet for tiltak er å skape en klar forståelse av tiltakene på klimaområdet i lys av konvensjonens formål slik det framgår av dens artikkel 2, herunder klarhet og sporbarhet med hensyn til framgang i retning av å oppnå partenes individuelle nasjonalt fastsatte bidrag under artikkel 4, og partenes tilpasningstiltak etter artikkel 7, herunder god praksis, prioriteringer, behov og mangler, som grunnlagsinformasjon for den globale gjennomgangen etter artikkel 14.
  6. Formålet med måle- og rapporteringssystemet for støtte er å skape klarhet angående støtte som gis og mottas av relevante individuelle parter i sammenheng med klimaendringstiltak etter artikkel 4, 7, 9, 10 og 11, og i størst mulig utstrekning å gi et fullt overblikk over samlet finansiell støtte som er gitt, som grunnlagsinformasjon for den globale gjennomgangen etter artikkel 14.
  7. Hver part skal jevnlig gi følgende informasjon:
    - a) et nasjonalt regnskap over menneskeskapt utslipp fra kilder og opptak av klimagasser, utarbeidet ved hjelp av metodologier for god praksis som er godtatt av FNs klimapanel og vedtatt av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen
    - b) informasjon som er nødvendig for å spore framgang i gjennomføring og oppnåelse av partens nasjonalt fastsatte bidrag etter artikkel 4
  8. Hver part bør også gi hensiktsmessig informasjon knyttet til klimaendringsevirkninger og tilpasning etter artikkel 7.
  9. Parter som er industriland, skal, og andre parter som gir støtte, bør gi informasjon om finans-, teknologioverførings- og kapasitetsbyggingstøtte som er gitt til parter som er utviklingsland, i henhold til artikkel 9, 10 og 11.
  10. Parter som er utviklingsland, bør gi informasjon om finansstøtte og støtte til teknologioverføring og kapasitetsbygging som de trenger og mottar etter artikkel 9, 10 and 11.

11. Information submitted by each Party under paragraphs 7 and 9 of this Article shall undergo a technical expert review, in accordance with decision 1/CP.21. For those developing country Parties that need it in the light of their capacities, the review process shall include assistance in identifying capacity-building needs. In addition, each Party shall participate in a facilitative, multilateral consideration of progress with respect to efforts under Article 9, and its respective implementation and achievement of its nationally determined contribution.
  12. The technical expert review under this paragraph shall consist of a consideration of the Party's support provided, as relevant, and its implementation and achievement of its nationally determined contribution. The review shall also identify areas of improvement for the Party, and include a review of the consistency of the information with the modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article, taking into account the flexibility accorded to the Party under paragraph 2 of this Article. The review shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of developing country Parties.
  13. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, building on experience from the arrangements related to transparency under the Convention, and elaborating on the provisions in this Article, adopt common modalities, procedures and guidelines, as appropriate, for the transparency of action and support.
  14. Support shall be provided to developing countries for the implementation of this Article.
  15. Support shall also be provided for the building of transparency-related capacity of developing country Parties on a continuous basis.
11. Informasjon inngitt av hver part i henhold til 7. og 9. ledd av denne artikkelen skal underkastes en teknisk ekspertrevisjon i samsvar med beslutning 1/CP.21. For de partene som er utviklingsland, og som trenger det sett i lys av sin kapasitet, skal revisjonsprosessen omfatte bistand til å identifisere behov for kapasitetsbygging. I tillegg skal hver part delta i tilretteleggende, multilateral vurdering av framdrift med hensyn til bestrebelser etter artikkel 9 og sin egen gjennomføring og oppnåelse av nasjonalt fastsatte bidrag.
  12. Den tekniske ekspertrevisjonen etter dette ledd skal bestå av en vurdering av støtten parten har gitt, der det er relevant, og dens gjennomføring og oppnåelse av sitt nasjonalt fastsatte bidrag. Gjennomgangen skal også identifisere forbedringsområder for parten og gi en vurdering av samsvaret mellom informasjonen og de nærmere modalitetene, prosedyrene og retningslinjene som er nevnt i nr. 13 i denne artikkelen, idet det tas hensyn til fleksibiliteten som parten innrømmes i 2. ledd i denne artikkelen. Revisjonen skal spesielt legge vekt på de nasjonale evnene og omstendighetene til den enkelte part som er et utviklingsland.
  13. Partskonferansen skal når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal på sin første sesjon, på grunnlag av erfaring fra ordningene tilknyttet måling og rapportering under konvensjonen, og som en videreføring av bestemmelsene i denne artikkelen, vedta hensiktsmessige felles, nærmere modaliteter, prosedyrer og retningslinjer, for måling og rapportering knyttet til av tiltak og støtte.
  14. Det skal gis støtte til utviklingsland til gjennomføring av denne artikkelen.
  15. Støtte skal også ytes for å bygge kapasitet knyttet til måling og rapportering hos parter som er utviklingsland, på kontinuerlig basis.

Article 14

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall periodically take stock of the implementation of this Agreement to assess the collective progress towards achieving the purpose of this Agreement and its long-term goals (referred to as the 'global stocktake'). It shall do so in a comprehensive and facilitative manner, considering mitigation, adaptation and the means of implementation and support,

Artikkel 14

1. Partskonferansen skal når den fungerer som partsmøte for denne avtalen jevnlig gjøre opp status i gjennomføringen av denne avtalen for å evaluere den kollektive framdriften i retning av å oppnå formålet med denne avtalen og dens langsiktige målsetninger (kalt «global gjennomgang»). Den skal gjøre dette på en helhetlig og tilretteleggende måte idet det tas hensyn til utslippsreduksjoner, tilpasning og gjennomførings- og støttemidler, og sett i lys

and in the light of equity and the best available science.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall undertake its first global stocktake in 2023 and every five years thereafter unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.
3. The outcome of the global stocktake shall inform Parties in updating and enhancing, in a nationally determined manner, their actions and support in accordance with the relevant provisions of this Agreement, as well as in enhancing international cooperation for climate action.

Article 15

1. A mechanism to facilitate implementation of and promote compliance with the provisions of this Agreement is hereby established.
2. The mechanism referred to in paragraph 1 of this Article shall consist of a committee that shall be expert-based and facilitative in nature and function in a manner that is transparent, non-adversarial and non-punitive. The committee shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of Parties.
3. The committee shall operate under the modalities and procedures adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session and report annually to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 16

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Agreement.
2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.
3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, any member of the Bureau of the Conference

av rettferdighet og beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap.

2. Partskonferansen skal når den fungerer som partsmøte for denne avtalen foreta sin første globale gjennomgang i 2023 og deretter foreta ny gjennomgang hvert femte år med mindre partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen bestemmer noe annet.
3. Partene skal se hen til resultatet av den globale gjennomgangen når de på nasjonalt fastsatt vis skal oppdatere og forbedre sine tiltak og sin støtte i samsvar med de relevante bestemmelsene i denne avtalen, og når de skal styrke det internasjonale samarbeidet for klimatiltak.

Artikkel 15

1. En mekanisme for å lette iverksettelsen og fremme etterlevelsen av bestemmelsene i denne avtalen etableres herved.
2. Mekanismen som er nevnt i 1. ledd i denne artikkelen, skal bestå av en komité som skal være ekspertbasert og tilretteleggende av natur og fungere på en måte som er transparent, ikke-anklagende og ikke-straffende. Komiteen skal legge spesiell vekt på den enkelte parts nasjonale evner og omstendigheter.
3. Komiteen skal fungere etter nærmere modaliteter og prosedyrer som partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen vedtar på sin første sesjon, og skal rapportere årlig til partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.

Artikkel 16

1. Partskonferansen, konvensjonens øverste organ, skal fungere som møte mellom partene i denne avtalen.
2. Parter i konvensjonen som ikke er parter i denne avtalen, kan delta som observatører i arbeidet i enhver sesjon i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen. Når partskonferansen fungerer som partsmøte for denne avtalen, skal beslutninger etter denne avtalen bare fattes av dem som er parter i denne avtalen.
3. Når partskonferansen fungerer som partsmøte for denne avtalen, skal ethvert medlem av byrået i partskonferansen som representerer

- of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.
4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall keep under regular review the implementation of this Agreement and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Agreement and shall:
    - (a) Establish such subsidiary bodies as deemed necessary for the implementation of this Agreement; and
    - (b) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Agreement.
  5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and the financial procedures applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Agreement, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.
  6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of entry into force of this Agreement. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.
  7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.
  8. The United Nations and its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof
- en part i konvensjonen, men på det tidspunktet ikke en part i denne avtalen, erstattes av et annet medlem som velges av og blant partene i denne avtalen.
4. Partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal gjennomgå gjennomføringen av denne avtalen og skal, innenfor sitt mandat, treffe de nødvendige beslutninger for å fremme en effektiv gjennomføring av avtalen. Den skal utøve de funksjoner den er tillagt i henhold til denne avtalen, og skal:
    - a) etablere de underordnede organer den finner nødvendige for å gjennomføre denne avtalen, og
    - b) utføre de øvrige funksjoner som måtte være nødvendige for at denne avtalen skal bli gjennomført.
  5. Partskonferansens prosedyreregler og finansielle prosedyrene som anvendes i forbindelse med konvensjonen, skal anvendes *mutatis mutandis* under denne avtalen, med mindre annet blir bestemt ved konsensus av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.
  6. Første sesjon i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal innkalles av sekretariatet i forbindelse med første sesjon i partskonferansen berammet etter datoen da denne avtalen trer i kraft. De etterfølgende, ordinære sesjoner i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal avholdes i forbindelse med ordinære sesjoner i partskonferansen, med mindre annet bestemmes av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.
  7. Ekstraordinære sesjoner i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal ellers holdes når det anses nødvendig av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen, eller etter skriftlig anmodning fra en part, forutsatt at anmodningen støttes av minst en tredel av partene innen seks måneder etter at sekretariatet har underrettet parter om anmodningen.
  8. FN og dets særorganisasjoner og Det internasjonale atomenergibyrå, samt enhver stat som er medlem i eller observatør til disse organisa-

or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Agreement and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as an observer, may be so admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure referred to in paragraph 5 of this Article.

Article 17

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Agreement.
2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention, on the arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Agreement and by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 18

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve, respectively, as the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement. The provisions of the Convention relating to the functioning of these two bodies shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.

sjonene, men som ikke er part i konvensjonen, kan være representert som observatør under sesjoner i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen. Ethvert organ eller enhver organisasjon, enten den er nasjonal eller internasjonal, statlig eller ikke-statlig, som er kvalifisert i saker som omfattes av denne avtalen, og som har informert sekretariatet om sitt ønske om å være representert som observatør i en sesjon i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen, kan få adgang til dette, med mindre minst en tredel av de tilstedeværende partene går imot. Adgang for observatører og deres deltakelse skal være underlagt etter prosedyrereglene som er nevnt i 5. ledd i denne artikkelen.

Artikkel 17

1. Sekretariatet opprettet ved artikkel 8 i konvensjonen, skal tjene som sekretariat for denne avtalen.
2. Artikkel 8 2. ledd i konvensjonen om sekretariatets oppgaver og artikkel 83. ledd i konvensjonen om ordninger for sekretariatets drift, skal gjelde *mutatis mutandis* for denne avtalen. Sekretariatet skal i tillegg utøve de oppgavene det er tillagt etter denne avtalen og av partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen.

Artikkel 18

1. Underkomiteen for vitenskapelig og teknologisk rådgivning og Underkomiteen for gjennomføring, opprettet ved artikkel 9 og 10 i konvensjonen, skal tjene som henholdsvis Underkomiteen for vitenskapelig og teknologisk rådgivning og Underkomiteen for gjennomføring av denne avtalen. Bestemmelsene i konvensjonen angående disse to organenes virkemåte gjelder *mutatis mutandis* for denne avtalen. Møtesesjoner i Underkomiteen for vitenskapelig og teknologisk rådgivning og Underkomiteen for gjennomføring av denne avtalen skal holdes i forbindelse med møter i henholdsvis Underkomiteen for vitenskapelig og teknologisk rådgivning og Underkomiteen for gjennomføring av konvensjonen.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary bodies serve as the subsidiary bodies of this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.
3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exercise their functions with regard to matters concerning this Agreement, any member of the bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

Article 19

1. Subsidiary bodies or other institutional arrangements established by or under the Convention, other than those referred to in this Agreement, shall serve this Agreement upon a decision of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall specify the functions to be exercised by such subsidiary bodies or arrangements.
2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement may provide further guidance to such subsidiary bodies and institutional arrangements.

Article 20

1. This Agreement shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations that are Parties to the Convention. It shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York from 22 April 2016 to 21 April 2017. Thereafter, this Agreement shall be open for accession from the day following the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depository.
2. Any regional economic integration organization that becomes a Party to this Agreement without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this

2. Parter i konvensjonen som ikke er parter i denne avtalen, kan delta som observatører under arbeidet i enhver sesjon i de underkomiteene. Når de underordnede organene fungerer som underordnede organer for denne avtalen, skal beslutninger etter denne avtalen sluttet kun av dem som er parter i denne avtalen.
3. Når de underordnede organene som er opprettet ved artikkel 9 og 10 i konvensjonen, utøver sine oppgaver i saker som gjelder denne avtalen, skal ethvert medlem av byråene for disse underordnede organene som representerer en part i konvensjonen, men på det tidspunktet ikke en part i denne avtalen, erstattes av et annet medlem som velges av og blant partene i denne avtalen.

Artikkel 19

1. Underordnede organer eller andre institusjonelle ordninger etablert av eller under konvensjonen, unntatt dem som er nevnt i denne avtalen, skal betjene denne avtalen etter beslutning i partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen. Partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen skal angi hvilke oppgaver slike underordnede organer eller ordninger skal utføre.
2. Partskonferansen når den fungerer som partsmøte for denne avtalen kan gi ytterligere veiledning til slike underordnede organer og institusjonelle ordninger.

Artikkel 20

1. Denne avtalen skal være åpen for undertegning og skal være gjenstand for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning av stater og regionale organisasjoner for økonomisk integrasjon som er parter i konvensjonen. Den skal være åpen for undertegning ved FNs hovedkvarter i New York fra 22. april 2016 til 21. april 2017. Deretter skal denne avtalen være åpen for tiltredelse fra dagen etter dato undertegningen avsluttes. Ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumentene skal deponeres hos depositaren.
2. Enhver regional organisasjon for økonomisk integrasjon som blir part i denne avtalen, uten at noen av dens medlemsstater er det, skal være bundet av alle forpliktelser etter denne

Agreement. In the case of regional economic integration organizations with one or more member States that are Parties to this Agreement, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Agreement. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Agreement concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Agreement. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 21

1. This Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date on which at least 55 Parties to the Convention accounting in total for at least an estimated 55 per cent of the total global greenhouse gas emissions have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.
2. Solely for the limited purpose of paragraph 1 of this Article, 'total global greenhouse gas emissions' means the most up-to-date amount communicated on or before the date of adoption of this Agreement by the Parties to the Convention.
3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Agreement or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 of this Article for entry into force have been fulfilled, this Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or regional economic integration organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
4. For the purposes of paragraph 1 of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by its member States.

avtalen. Med hensyn til regionale organisasjoner for økonomisk integrasjon med én eller flere medlemsstater som er part i denne avtalen, skal organisasjonen og dens medlemsstater ta stilling til deres respektive ansvar for å oppfylle sine forpliktelser etter denne avtalen. I slike tilfeller skal organisasjonen og dens medlemsstater ikke ha rett til samtidig å utøve rettigheter etter denne avtalen.

3. I sine ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter skal regionale organisasjoner for økonomisk integrasjon tilkjenne rekkevidden av sin kompetanse i anliggender som styres av denne avtalen. Disse organisasjonene skal også underrette depositaren, som i sin tur skal underrette partene, om enhver vesentlig endring i rekkevidden av deres kompetanse.

Artikkel 21

1. Denne avtalen skal tre i kraft på den trettiende dagen etter den dato minst 55 konvensjonsparter som til sammen står for minst anslagsvis 55 prosent av de totale globale klimagassutslippene, har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelseserklæringer.
2. Utelukkende for det begrensede formålet i 1. ledd av denne artikkelen betyr «totale globale klimagassutslipp» den mest oppdaterte mengden som er meldt inn på eller før datoen da partene i konvensjonen har vedtatt denne avtalen.
3. For enhver stat eller regional organisasjon for økonomisk integrasjon som ratifiserer, godtar, godkjenner eller tiltrer denne avtalen etter at ikrafttredelsesvilkårene som er nevnt i 1. ledd av denne artikkelen, er oppfylt, skal denne avtalen tre i kraft på den trettiende dagen etter datoen da slik stat eller regional organisasjon for økonomisk integrasjon har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument.
4. Med hensyn til 1. ledd av denne artikkelen skal ethvert dokument som er deponert av en regional organisasjon for økonomisk integrasjon, ikke regnes i tillegg til dem som er deponert av medlemsstatene i denne organisasjonen.

Article 22

The provisions of Article 15 of the Convention on the adoption of amendments to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

Article 23

1. The provisions of Article 16 of the Convention on the adoption and amendment of annexes to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.
2. Annexes to this Agreement shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided for, a reference to this Agreement constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Such annexes shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.

Article 24

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

Article 25

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 of this Article.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Agreement. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 26

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Agreement.

Article 27

No reservations may be made to this Agreement.

Article 28

1. At any time after three years from the date on which this Agreement has entered into force

Artikkel 22

Bestemmelsene i artikkel 15 i konvensjonen om vedtakelse av endringer i konvensjonen skal gjelde *mutatis mutandis* for denne avtalen.

Artikkel 23

1. Bestemmelsene i artikkel 16 i konvensjonen om vedtakelse og endring av vedlegg til konvensjonen skal gjelde *mutatis mutandis* for denne avtalen.
2. Vedlegg til denne avtalen skal utgjøre en integrert del av avtalen, og dersom ikke annet er uttrykkelig foreskrevet, utgjør en henvisning til denne avtalen også en henvisning til tilhørende vedlegg. Slike vedlegg skal være begrenset til lister, skjemaer og annet materiale av beskrivende art som er av vitenskapelig, teknisk, prosessuell eller administrativ karakter.

Artikkel 24

Bestemmelsene i artikkel 14 i konvensjonen om bileggelse av tvister skal gjelde *mutatis mutandis* for denne avtalen.

Artikkel 25

1. Enhver part skal ha én stemme, med unntak av det som er fastsatt i 2. ledd av denne artikkelen.
2. Regionale organisasjoner for økonomisk integrasjon skal i saker innenfor deres kompetanseområde, utøve sin rett til å stemme med et antall stemmer som tilsvarer antallet deres medlemsstater som er parter i denne avtalen. En slik organisasjon skal ikke utøve sin stemmerett dersom noen av dens medlemsstater utøver sin stemmerett, og omvendt.

Artikkel 26

FNs generalsekretær skal være depositar for denne avtalen.

Artikkel 27

Ingen forbehold kan fremsettes til denne avtalen.

Artikkel 28

1. Enhver part kan etter tre år fra den dato da denne avtalen trådte i kraft for vedkommende

for a Party that Party may withdraw from this Agreement by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.
3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Agreement.

Article 29

The original of this Agreement, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Paris this twelfth day of December two thousand and fifteen.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Agreement.

part, når som helst tre ut av avtalen ved å gi depositaren skriftlig meddelelse om dette.

2. Enhver slik uttreden skal tre i kraft ett år etter den dato meddelelsen om uttreden ble mottatt av depositaren, eller på den etterfølgende dato som er fastsatt i meddelelsen om uttreden.
3. Enhver part som trer ut av konvensjonen, skal også anses for å ha trådt ut av denne avtalen.

Artikkel 29

Originalen av denne avtalen, der den arabiske, engelske, franske, kinesiske, russiske og spanske tekstene har samme gyldighet, skal deponeres hos FNs generalsekretær.

UTFERDIGET i Paris, den tolvte desember tusenogfemten.

TIL VITNE OM DETTE har de undertegnede som har fått behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtalen.
